

Nr 108.

Ankom till riksdagens kansli den 30 april 1926 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer m. m. jämte vissa i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 20 februari 1926 dagtecknad proposition, nr 184, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen

1:o dels godkänna de av föredragande departementschefen förordade grunderna för omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen framlagt förslag utfärda de övergångsbestämmelser, som vid omklassificeringens genomförande erfordras;

2:o besluta, att arvodena till nedannämnda befattningshavare vid postverket skola från och med den 1 juli 1926 utgå med följande belopp för år räknat:

generaldirektören och chefen	kronor 21,000,
postsparbanksfullmäktig, som icke tillika är fullmäktig i riksbanken eller riksgäldskontoret	» 3,500,
postsparbanksfullmäktig, som tillika är fullmäktig i riksbanken eller riksgäldskontoret	» 1,800;

3:o besluta med tillämpning från och med den 1 juli 1926, att i den vid avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk fogade tjänsteförteckningen skola upptagas följande nya befattningar nämligen

vid postverket:

- i 26:e lönegraden: kamrer,
- i 25:e » : postmästare av klass 1 A,
- i 16:e » : stationsmästare av klass 5;

vid telegrafverket:

- i 10:e lönegraden: kassör,
 i 8:e » : kassör,
 i 7:e » : inkasserare;

vid statens järnvägar:

- i 25 lönegraden: stationsinspektor av klass 1 A;

att följande i nyssnämnda tjänsteförteckning upptagna befattningar skola erhålla nedan angivna ändrade benämningar, nämligen

vid postverket:

- postmästare av klass 1 benämningen postmästare av klass 1 B,
 stationsmästare av klass 1, 2 och 3 benämningarna stationsmästare av
 klass 6, 7 respektive 8;

vid statens järnvägar:

- stationsinspektor av klass 1 benämningen stationsinspektor av klass 1 B;

att ur tjänsteförteckningen skola utgå följande befattningar, nämligen

vid postverket:

- ur 24:e lönegraden: kamrer;

vid telegrafverket:

- ur 7:e lönegraden: kassör;

4:o) besluta att antalet av följande befattningar skall från och med den 1 juli 1926 utgöra

vid postverket:

kamrer	1
postmästare av klass 1 A	7
sekreterare i 24:e lönegraden	4
postmästare av klass 1 B	33
» » » 2	49
notarie	8;

vid telegrafverket:

telegrafkommissarie av klass 1 A	7
» » » 1 B	20
» » » 2	22;

vid statens järnvägar:

stationsinspektor av klass 1 A	4
» » » 1 B	24
» » » 2	21;

5:o) medgiva, att vissa postexpeditörer och förste postexpeditörer må personligen tilldelas avlöning i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen föreslagna grunder; samt

6:o) bemyndiga Kungl. Maj:t att i 5 § 1 mom. och 42 § av avlöningsreglementet ävensom i den vid reglementet fogade tjänsteförteckningen vidtaga de ändringar, som föranledas av riksdagens beslut beträffande befattningar vid kommunikationsverken.

Vad angår utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft åtskilliga inom riksdagen väckta, till utskottet remitterade motioner.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 117, av herrar *T. Julin* och *M. Fehr* och den andra inom andra kammaren, nr 222, av herr *A. Forssell m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att postassistent, kontors- och stationsskrivare samt telegrafassistent, som tillhört eller med tillämpning av avlöningsreglementets bestämmelse om tillgodoräknande av tjänstetid kan anses hava tillhört för dem bestämd lönegrads högsta löneklass i fyra år och uppnått en levnadsålder av 40 år, skall äga att under de för uppflyttning i högre löneklass eljest gällande villkor åtnjuta lön i närmast högre löneklass inom närliggande lönegrad, såsom om denna senare löneklass tillhörde den för tjänstemannen bestämda lönegraden.

Likaledes har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 270, av fröken *K. Hesselgren* och den andra inom andra kammaren, nr 401, av fröken *B. Wellin*, yrkats, att riksdagen måtte besluta, att post- och telegrafexpeditörer samt förste post- och förste telegrafexpeditörer uppflyttas i 12:te respektive 13:de lönegraderna i gällande tjänsteförteckning i enlighet med det av kommunikationsverkens lönenämnd den 4 december 1925 avgivna utlåtande med förslag till förändrad löneställning för befattningarna postexpeditör, telegrafexpeditör, förste postexpeditör och förste telegrafexpeditör.

I en inom första kammaren av herr *T. Julin* väckt motion, nr 118, har vidare hemställts, att riksdagen måtte medgiva utfärdande av övergångsbestämmelser avseende vid postverket den 1 juli 1925 anställd kvinnlig personal och innefattande, att postexpeditör och förste postexpeditör må, så länge de kvarstå i innehavande befattning, äga uppbära lön i respektive 15:e och 16:e lönegraden, att extra ordinarie postexpeditör och postexpeditörsaspirant må vid anställning som ordinarie postexpeditör berättigas uppbära lön i 15:e lönegraden samt att postexpeditör, extra ordinarie postexpeditör och postexpeditörsaspirant må, därest hon framdeles vinner anställning såsom förste postexpeditör, vara berättigad uppbära lön i 16:e lönegraden.

Slutligen har av *densamme* i en inom första kammaren väckt motion, nr 271, yrkats, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 184, i vad den rör antalet postmästarebefattningar av klasserna

1 A och 1 B, besluta, att antalen av dessa befattningar från och med den 1 juli 1926 skola utgöra:

postmästare av klass 1 A	9
» » » 1 B	31.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Rörande motionerna I:117, I:118 och II:222 har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande från kommunikationsverkens lönenämnd, vilket som bilaga fogats vid detta utlåtande.

Kungl. Maj:ts förevarande proposition innefattar dels förslag angående omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer i huvudsaklig överensstämmelse med ett av kommunikationsverkens lönenämnd härutinnan utarbetat förslag, dels ock vissa förslag angående inrättande av nya befattningar eller ändrad löneställning för redan befintliga befattningar vid nyssnämnda verk.

Omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer.

Genom avlöningsreglementet den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, vilket reglemente trädde i kraft den 1 juli 1920, blevo föreståndarna för postkontoren samt för telegrafverkets och statens järnvägars stationer i likhet med övriga ordinarie tjänstemän vid ifrågavarande verk inordnade i den för de olika verken gemensamma löneskalan. För statens järnvägar bibehölls därvid den dåvarande klassindelningen av föreståndarbefattningarna, under det beträffande post- och telegrafverken vissa förändringar i nämnda hänseende genomfördes.

I anledning av proposition i ämnet den 12 mars 1920, nr 243, anmälde riksdagen i skrivelse den 11 juni 1920 (nr 350), bland annat, att ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag angående klassificeringen av telegrafverkets stationer blivit av riksdagen bifallet. Tillika förklarade sig riksdagen dela den av föredragande departementschefen uttalade uppfattningen, att klassificeringsfrågan för postverkets del borde underkastas förnyad utredning, därvid ledigblivna postmästarbefattningar borde tillsättas endast på förordnande.

Vid föredragning av riksdagens berörda skrivelse den 30 juni 1920 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommunikationsverkens lönenämnd att efter allsidig förnyad utredning till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande en så vitt möjligt enhetlig klassificering av postkontoren samt telegraf- och järnvägsstationerna.

Lönenämnden, som nu fullgjort det nämnden sålunda meddelade uppdraget, har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 september 1925 framlagt förslag till omklassificering av trafikanstalterna vid berörda tre verk.

Innebörden av det av lönenämnden nu framlagda klassificeringsförslaget har sammanfattats sålunda:

Lönenämndens förslag till klassificeringsgrunder.

Inom varje verk ordnas trafikanstalterna i löpande följd med tillämpning av poängskalor, olika för de olika verken, men med den gemensamma uppgiften att för varje tillkommande enhet på skalan ange en för samma skala likformig stegring av stationsföreståndarens arbete och ansvar. Å dessa skalor bestämmas gränserna mellan de olika klasserna med tillämpning av en för verken gemensam eller till ett enhetligt resultat ledande princip.

Vid den närmare utformningen av dessa huvudgrunder har nämnden byggt på ett närmast för statens järnvägar utarbetat system, vilket i allt väsentligt använts även vid postkontorens klassificering och därjämte i vissa huvuddrag kunnat tillämpas för telegrafverkets del. Enligt detta system lämnas de hittills använda beräkningsgrunderna för fastställandet av en stations sammanlagda trafiktal (exponentsumma) — d. v. s. bestämmandet av vissa faktorer för de arbets- och ansvarsråden, som i allmänhet falla in under stationstjänsten, och dessas avvägande i förhållande till varandra — i huvudsak orubbade, men såsom en huvudsynpunkt tillkommer strävandet att söka finna för varje station relativt riktiga siffermässiga uttryck för, å ena sidan, det på stationen förekommande totala stationsledningsarbetet och, å andra sidan, den därstädes för ändamålet tillgängliga arbetskraften. *Av förhållandet mellan dessa båda tal har ansetts framgå den på stationsföreståndaren fallande delen av det arbete och det ansvar, varom här är fråga.*

Beträffande systemets närmare innebörd må nämnas följande:

För erhållande av ett enhetligt uttryck för det på en station förekommande stationsledningsarbetet har man till en början att fastslå de olika trafikfaktorernas värde med hänsyn till nämnda arbete. Den inbördes värdesättning av de olika faktorerna, som ägt rum enligt det nuvarande klassificeringssystemet, har icke ansetts för ändamålet tillfyllest. Vid en granskning av det nuvarande systemet har lönenämnden emellertid funnit, att de använda faktorerna med tillämpning av vissa angivna reduktionstal för de olika faktorerna kunna sammanföras till en gemensam skala. Med tillämpning av nämnda reduktionstal för de olika faktorerna erhålles för varje station ett *trafiktal*, som anger den stationen påvilande sammanlagda arbets- och ansvarsbördan och som jämväl ansetts kunna tjäna som uttryck för det totala stationsledningsarbetet.

För utförandet av stationsledningsarbetet å en viss station stå till förfogande dels stationsföreståndaren därstädes och dels å stationen placerade tjänstemän med sådan tjänsteställning och utbildning, att de äro kvalificerade att härvid lämna stationsföreståndaren biträde. Till dylika kvalificerade tjänstemän har nämnden vid statens järnvägar hänfört tjänstemän i nuvarande 10:e och högre lönegrader. Betydelsen av dessa tjänstemän för stationsledningsarbetet har emellertid ansetts olika allt efter vederbörandes tjänsteställning och kvalifikationer. Ett uttryck för denna relativa betydelse har lönenämnden ansett sig kunna vinna genom att taga hänsyn till skill-

naden i avlöning för vederbörande befattningshavare. Nämnden har därvid utgått från skillnaden mellan lägsta löneklassen å A-ort för å ena sidan 8:e lönegraden (befattning i 9:e lönegraden förekommer ej vid statens järnvägar) och å andra sidan 24:e lönegraden (stationsinspektör av klass 1) samt den procentuella andel av berörda skillnad, som motsvarar löneökningen, sedd i förhållande till 8:e lönegraden, för en var av de i ledningsarbetet deltagande tjänstemännen. Med denna utgångspunkt och med vissa av särskilda förhållanden föranledda jämkningar har nämnden angivit vederbörandes betydelse för ledningsarbetet genom följande jämförelsetal:

bangårdsmästare, förste kontorsbiträde	0.06
stationsskrivare	0.14
förste stationsskrivare	0.41
förste telegrafist	0.41
underinspektör	0.64
expeditionsföreståndare	0.71.

Därest vederbörande stationsföreståndares arbete betecknas med talet 1, kan med anlitan av nyss återgivna jämförelsetal för varje station uträknas ett »ledningstal», som anger omfattningen av den arbetskraft, vilken å stationen står till förfogande för stationsledningsarbetets utförande. Den kvot, som erhålles vid division av trafiktalet med ledningstalet, anger enligt nämndens mening, huru mycket stationsledningsarbete, som kommer på varje enhet av ledningstalet. Då enheten användes för att beteckna stationsföreståndaren, skulle sålunda nämnda kvottal utgöra ett uttryck för det arbete och ansvar, som ur stationsledningsarbetets synpunkt påvilar vederbörande stationsföreståndare.

Ifrågavarande kvottal har emellertid ansetts böra undergå vissa höjningar dels med hänsyn till det stationsföreståndaren ävilande allmänna inspektionsarbetet, dels ock i förekommande fall med hänsyn till förekomsten av nattjänst.

Stationsföreståndarens arbete och ansvar skulle sålunda siffermässigt uttryckas genom *summan av det på angivet sätt uträknade kvottalet för stationsledningsarbetet, poängtalet för inspektionsarbetet samt, i förekommande fall, poängtillägget för nattjänsten.*

Å den poängskala, som härigenom erhålles, bestämmas enligt nämndens förslag gränserna för de olika stationsklasserna med hänsyn till avlöningsskillnaden mellan de olika stationsföreståndargraderna. Härvid har nämnden tagit som utgångspunkt löneskillnaden, beräknad efter lägsta löneklassen å A-ort i vederbörande grad, mellan å ena sidan 8:e lönegraden (stationsmästare av klass 7) och å andra sidan 24:e lönegraden (stationsinspektör av klass 1).

Till grund för sättandet av gränserna mellan de olika stationsklasserna å poängskalan skulle i enlighet härmed, efter vissa av särskilda förhållanden föranledda jämkningar, komma att ligga följande procenttal:

stationsinspektör av klass 1	1.00,
» » » 2	0.80,
» » » 3	0.64,
» » » 4	0.48,
stationsmästare » » 5	0.28,
» » » 6	0.14,
» » » 7	0.00.

Vid en tillämpning beträffande statens järnvägars stationer av nu angivna grunder för klassificeringstalens bestämmande har nämnden funnit, att poängtalerna för de olika stationerna kunna ordnas med obetydliga mellanrum i en löpande följd upp till omkring 300 poäng samt att ett fåtal enstaka stationer äga högre poängtal, vilka genom betydande mellanrum skilja sig från den övriga skalan. Dessa, de största stationerna, har nämnden ansett icke böra verka förskjutande vid gränsbestämningen för de övriga stationerna. Om man bortser från de exceptionellt höga poängtalerna, skulle med användande av de erhållna procentsiffrorna de olika klasserna komma att omfatta följande latituder:

klass 1	poäng fr.	o. m.	och över	240
» 2	»	»	192 t. o. m.	239
» 3	»	»	144	» 191
» 4	»	»	84	» 143
» 5	»	»	42	» 83
» 6	»	»	41	och därunder.

Å stationer av klass 7 (8:e lönegraden) samt trafikplatser förekommer i regel icke något särskilt ledningsarbete av den art, som nämnden ansett böra tagas i betraktande vid poängtalets beräkning.

De klassificeringsgrunder, för vilka ovan redogjorts, hava emellertid, enligt vad nämnden framhållit, icke utan vidare kunnat tillämpas å andra stationer än sådana, där de olika faktorerna hava sina normala värden i förhållande till stationsledningen. Även beträffande stationer, där så icke varit fallet — exempelvis vissa specialstationer, Värtan, Tomtebodan m. fl. — har dock det nu utvecklade tillvägagångssättet ansetts vara av stor betydelse, enär därigenom kunnat angivas den klass, stationen under normala förhållanden bort tillhöra. Härigenom hade bedömandet av det inflytande, som de speciella förhållandena i varje särskilt fall borde utöva, i väsentlig mån underlättats.

Det ovan angivna klassificeringssystemet kännetecknas bland annat därav, att befälsuppsättningen å stationerna erhåller en icke oväsentlig betydelse för klassificeringen. I vissa fall kan sålunda en station genom befälsstyrkans minskning med en eller annan tjänsteman komma att hänföras till en högre klass än eljest skulle hava blivit fallet. Då den nuvarande befälsuppsättningen å stationerna icke beräknats med hänsyn till dessa förhållanden, har lönenämnden utgått från, att en närmare undersökning borde äga rum rörande möjligheten av en dylik personalminskning å vissa stationer. I en del fall har lönenämnden funnit sig kunna förutsätta, att sådan minskning av befälsstyrkan kommer till stånd, och därför i det föreliggande förslaget hänfört stationen till den klass densamma efter indragningen rätteligen bort tillhöra.

Det för statens järnvägar utarbetade klassificeringssystemet har lönenämnden, såsom ovan nämnts, i huvudsak tillämpat även för postverkets del. Därvid har nämnden utgått från den poängberäkning, som legat till grund för de närmast förut genomförda klassificeringarna av postkontoren, varjämte hänsyn tagits till vissa sedermera tillkomna rörelsegrenar.

Då det gällt att för varje kontor uträkna ett *ledningstal*, angivande den å kontoret tillgängliga arbetskraften för ledningsarbetets utförande, har nämnden emellertid såsom ledningspersonal räknat tjänstemän inom 8:e och högre lönegrader. Anledningen till den avvikelse, som därvid gjorts från det vid statens järnvägar tillämpade systemet (lägst 10:e lönegraden), ligger däri att

vad postverket beträffar någon åtskillnad i förevarande hänseende icke ansetts kunna göras mellan överpostiljoner (10:e lönegraden) och förste postiljoner (8:e lönegraden), vilka fullgöra i allt väsentligt likartade göromål.

Vid beräkning av de biträdande ledningskrafternas värde har nämnden, i överensstämmelse med förfaringssättet vid statens järnvägar, utgått från den å varje befattningsgrupp fallande andelen i löneskillnaden mellan nuvarande 7:e lönegraden (graden närmast under förste postiljonsgraden), å ena, och 24:e lönegraden (postmästare av klass 1), å andra sidan. Efter vissa jämkningar i det i enlighet härmed erhållna resultatet har nämnden angivit vederbörandes betydelse för ledningsarbetet med följande jämförelsetal:

förste postiljon	0.03
överpostiljon	0.09
postexpeditör}	0.15
postassistent {	
förste postexpeditör}	0.43
förste postassistent {	
kontrollör	0.65

Genom division för varje postkontor av trafiktalet med ledningstalet erhålles en kvot — poängtal — som enligt det tillämpade systemet skulle giva uttryck för det föreståndaren ur ledningsarbetets synpunkt påvilande arbete och ansvar. För postverkets del har nämnden icke räknat med särskild poäng för det allmänna inspektionsarbetet eller för nattjänst.

Vid postkontorens ordnande i löpande följd efter poängtalen har det visat sig, att de flesta postkontor hava poängtal, som med endast några få poängs mellanrum fortlöpa i en sammanhängande följd upp till omkring 250 poäng, under det att ett fåtal kontor skilja sig från den övriga skalan genom ett väsentligt högre poängtal än 250. I likhet med vad som förutsatts beträffande vissa järnvägsstationer har nämnden ansett riktigt att även för postverket tillämpa sådan beräkningsgrund, att de enstaka högre poängtalen icke komma att inverka å klassindelningen av övriga postkontor. I fråga om gränsdragningen beträffande övriga kontor har nämnden tillämpat samma metod som i fråga om järnvägsstationerna. Följande procentssiffror för de olika klasserna hava därvid kommit till användning:

postkontor av klass 1	1.0
» » » 2	0.80
» » » 3	0.64
» » » 4	0.48
av nämnden föreslagna anstalter av klass 5	0.28
» » » » » » 6	0.14

Med anlitande av dessa procenttal erhållas följande gränsbestämningar för de särskilda postkontorsklasserna:

postkontor av klass 1 poäng från och med och över	200
» » » 2 » » » » » » 160 till och med 199	
» » » 3 » » » » » » 120 » » » 159	
» » » 4 » » » » » » 70 » » » 119,	
postanstalt » » 5 » » » » » » 35 » » » 69	
» » » 6 » » » » » » och under	34.

De allmänna grunderna för postanstalternas klassificering har nämnden emellertid ansett sig kunna tillämpa utan avvikelser endast beträffande så-

dana anstalter, där de olika faktorerna hava sina normala värden i förhållande till stationsledningen. Till följd därav har särskilt bedömande skett beträffande vissa trafikanstalter, vid vilka särskilda förhållanden äro rådande, exempelvis postkontor, belägna vid viktigare järnvägsknutpunkter och dylikt.

Vid klassificeringen av telegrafstationerna har lönenämnden följt de föreslagna grunderna för de övriga båda verkens klassificering så tillvida, att föreståndartjänsternas inbördes värde fastställts genom direkt poängsättning, grundad på värdering av vissa trafikfaktorer, samt att gränserna mellan de olika stationsklasserna i huvudsak bestämts med ledning av enahanda procenträkning, som använts vid de andra verken.

Det av lönenämnden beträffande de andra två verken använda tillvägagångssättet att ur varje stations trafiktal söka härleda ett mått på stationsföreståndarens andel i stationsledningsarbetet genom division av trafiktalet med ett efter vissa regler uträknat ledningstal har däremot icke ansetts användbart, då det gällt telegrafverkets stationer. De organisatoriska förhållandena vid telegrafstationerna, speciellt i fråga om befälsuppsättningen, erbjuda nämligen väsentliga olikheter i jämförelse med järnvägsstationerna. Vid telegrafverket användes såsom biträdande befäl å stationerna, såväl för den omedelbara trafikövervakningen som för det kamerala arbetet, nästan uteslutande arbetskraft i relativt låga tjänstegrader. Endast å de största stationerna har föreståndaren vid sin sida medhjälpare med högre kvalifikationer, d. v. s. med samma bokliga och fackliga utbildning som han själv. För varje trafikfaktor har därför trafiktalet medräknats till sitt fulla värde upp till den gräns, vid vilken, enligt vunnen praktisk erfarenhet, stationsföreståndaren under normala förhållanden måste för tjänstens behöriga skötande tilldelas kvalificerad medhjälpare inom det ifrågavarande arbetsområdet. Ovanför denna gräns har trafiktalet ansetts böra ingå med reducerat värde i förhållande till beskaffenheten av den hjälp, som normalt erfordras.

Vid poängsättningen har hänsyn tagits allenast till sådana trafikfaktorer, som ansetts representera den normala stationstjänsten. Speciella funktioner och arbetsuppgifter, vilka påvåla viss enstaka station eller mindre grupp av stationer, hava icke kommit till uttryck vid den allmänna värderingen. Dylika specialuppgifter hava emellertid icke ansetts kunna lämnas ur räkningen, då det gällt att fastställa omfattningen av stationsföreståndarnas arbete och ansvar, så mycket mindre som de genom sin beskaffenhet i särskild grad påvåla föreståndaren rent personligen. Ett lämpligt sätt att låta ifrågavarande specialförhållanden komma till sin rätt har nämnden funnit vara att efter sakkunnig undersökning och uppskattning höja poängtalerna för respektive föreståndarbefattningar med så många procent, som i varje särskilt fall ansetts motsvara den av stationens särskilda uppgifter förorsakade ökningen i föreståndarens arbete och ansvar.

Även vid telegrafverket förekommer en del enstaka stationer med så höga poängtal enligt det använda beräkningssättet, att desamma enligt nämndens mening icke böra inverka på klassificeringen av övriga stationer. De senare hava ordnats efter en löpande poängskala, vars högsta gräns ligger ungefärligen vid 425 poäng. Med tillämpning av samma regler, som ifrågasatts beträffande järnvägsstationerna och postanstalterna, och med bortseende i detta sammanhang från klass 1 A, vilken hänförts till samma lönegrad (den 26:e) som överpostmästare och överinspektorer, skulle de därefter följande klasserna komma att omfatta följande poängtituler nämligen:

klass 1 B	poäng fr.	o. m.	340	t. o. m.	425,
» 2	»	»	272	»	339,
» 3	»	»	204	»	271.

Beträffande lägre klasser har lönenämnden av särskilda skäl i viss utsträckning avvikit från ovan angivna regler för gränsbestämningen.

Beträffande de allmänna grunderna för lönenämndens klassificeringsförslag har inom lönenämnden en reservant, med instämmande i denna del av en annan reservant, anfört, att han icke kunnat förbehållslöst godkänna de delvis nya principer, på vilka förslaget vore grundat. Reservanten förutsatte emellertid, att desamma endast för denna gång försöksvis tillämpades, till dess praktisk erfarenhet vunnes om deras lämplighet och att desamma sålunda icke bleve för framtiden bindande, därest de skulle visa sig i praktiken leda till organisatoriska eller andra olägenheter.

Mot de allmänna grunder, på vilka lönenämndens klassificeringsförslag vilar, hava från verksstyrelsernas sida åtskilliga erinringar framställt. Då emellertid styrelserna ansett sig kunna i stort sett godtaga det resultat, vartill nämnden kommit, har ingen av styrelserna velat motsätta sig att en klassificering nu genomföres i huvudsaklig överensstämmelse med lönenämndens förslag. Beträffande den närmare innebörden av de gjorda erinringarna får utskottet hänvisa till den i propositionen lämnade redogörelsen.

Rörande lönenämndens ifrågavarande klassificeringsprinciper har departementschefen bl. a. anfört följande:

Departementschefen vore i likhet med lönenämnden av den mening, att vid värdesättningen av stationsföreståndarens arbete och ansvar den övriga befälsuppsättningen å en station borde tillmätas viss betydelse. Tillkomsten av kvalificerad arbetskraft måste i regel anses innebära en lättnad för stationsföreståndaren i ett eller annat avseende med möjlighet för honom i vissa fall att utan höjning i klass mottaga ökade arbetsuppgifter, och borde detta även komma till synes i poängberäkningen. Samtidigt kunde man emellertid icke bortse från att en dylik förstärkning av ledningskrafterna måste förutsättas vara betingad av en motsvarande ökning av de sammanlagda arbetsuppgifterna inom stationstjänsten. Huruvida de av lönenämnden använda beräkningsmetoderna innebure den riktigaste värdesättningen i förevarande avseende kunde givetvis vara föremål för delade meningar. Särskilt syntes användningen av det enligt nämndens metod beräknade ledningstalet under vissa förhållanden kunna bli missvisande. I många fall hade även nämnden själv nödgats avvika från de allmänna reglerna för uppnående av ett skäligt resultat. Under alla omständigheter hade det varit önskvärt, såsom ock telegrafstyrelsen framhållit, om man kunnat finna en klassificeringsmetod, som med större lätthanterlighet förenade möjlighet till smidigare anpassning efter de olika verkens egenart. Oavsett huruvida sålunda nämndens förslag i vissa delar kunde giva anledning till erinran, innebure desamma dock enligt departementschefens mening ett beaktansvärt steg för uppnående av ett enhetligt klassificeringssystem vid ifrågavarande verk. Det resultat, vartill nämnden kommit i fråga om de särskilda trafikanstalternas inplacement i klasser, hade jämväl i stort sett kunnat av verksstyrelserna godtagas.

Såsom jämväl från verkens sida framhållits, vore det synnerligen angeläget, att föreliggande fråga snarast möjligt vunnit sin lösning. Det system med förordnande å föreståndarbefattningarna, som införts i avvaktan på klassificeringens genomförande, hade redan erhållit stor omfattning och för verken medfört åtskilliga olägenheter i organisatoriskt hänseende. I främsta rummet hade dessa olägenheter drabbat postverket, och kunde till belysande av förordnandesystemets omfattning vid detta verk nämnas, att antalet lediga postmästartjänster, vilka icke kunnat tillsättas utan uppehållas på förordnande, samt befattningar i succession, å vilka förordnanden meddelats, uppginge till sammanlagt 248.

Med hänsyn till det nu anförda och då departementschefen för egen del icke funnit anledning till annat än mindre avvikelser från klassificeringsförslagets resultat hade departementschefen ansett detta förslag kunna utan ytterligare utredning i huvudsak läggas till grund för en ändrad klassindelning av ifrågakommande trafikanstalter. Därvid förutsatte departementschefen, att de till grund för förslaget liggande beräkningsgrunderna icke fastsloges såsom för framtiden bindande. När på grund av ändrade trafikförhållanden eller eljest en omklassificering framdeles påkallades syntes därför utredning böra ske, huruvida och i vad mån jämkning av berörda grunder kunde vara behövlig. I fråga om anstalter av sådan klass, att föreståndarbefattningarnas antal icke underställdes riksdagen, syntes det därjämte böra tillkomma Kungl. Maj:t att i samband med prövningen av personalstaterna vidtaga de mindre jämkningar i klassindelningen, som kunde finnas påkallade.

Beträffande härefter lönenämndens förslag i vad detsamma avser trafik-

Innebörden af lönenämndens klassificeringsförslag.

anstalternas placering i de olika klasserna må här allenast följande anföras. Lönenämnden har ansett behov föreligga att uppdelade de postkontor och järnvägsstationer, som nu tillhöra klass 1, i tvenne klasser, benämnda klass 1 A och klass 1 B. Härom har nämnden anförut följande.

Förutom nyss berörda trafikanstalter, vilkas föreståndare hänförts till 26:e eller högre lönegrad, finnes även vissa postkontor och järnvägsstationer av klass 1, vilka i fråga om högt poängtal eller eljest med hänsyn till deras betydelse samt därstädes förekommande ansvarsfullt och svårskött föreståndarskap intoge en särställning i jämförelse med övriga anstalter. Vissa av dessa befattningar hade ock tidigare varit högre placerade i lönehänseende än övriga anstalter av första klass. Sälunda hade före den 1 juli 1920 funnits postmästarbefattningar av klass 1 A och klass 1 B med högre avlöning för de förra än för de senare. Det hade från olika håll och vid skilda tillfällen bland annat från generalpoststyrelsen ifrågasatts, att dessa särskilt betydande anstalters föreståndare borde tillerkännas en något högre löneställning än vad för närvarande vore fallet. Yrkandena härutinnan funne lönenämnden för sin del befogade. Med hänsyn därtill att från och med den 1 juli 1925 tillkommit en lönegrad mellan de grader, till vilka överpostmästare med flera samt postmästare av klass 1 med flera blivit hänfödda, ville lönenämnden för sin del föreslå, att vissa postmästarbefattningar av klass 1 och stationsinspektorsbefattningar av klass 1 uppflyttades till nämnda lönegrad (den 25:e) med klassbenämning 1 A. Däremot funne nämnden någon motsvarande uppflyttning av telegrafkommisariebefattningar till 25:e lönegraden icke böra ifrågakomma. De befattningar, som inordnats

i 24:e lönegraden, funne nämnden böra vid samtliga verken betecknas med klassnumret 1 B.

Enligt nämndens förslag skulle till klass 1 A hänföras följande nu i klass 1 placerade postkontor och järnvägsstationer, nämligen postkontoren i Örebro, Hälsingborg, Norrköping, Östersund, Uppsala och Gävle, samt järnvägsstationerna i Hallsberg, Nässjö, Örebro och Norrköping.

I den nu gällande för män och kvinnor gemensamma tjänsteförteckningen äro postmästarbefattningarna av klasserna 3 och 4 inordnade i 20:e respektive 18:e lönegraderna. De olika stationsmästarklasserna vid postverket äro hänfödda till respektive 12:e, 7:e och 5:e lönegraderna. För stationsmästarna, vilka förestå postexpeditioner, äro fordringarna på utbildning lägre än för postmästarna.

Beträffande frågan om inrättandet av postexpeditioner av ny klass har lönenämnden anfört, att vissa postexpeditioner av klass 1 numera nått en sådan utveckling, att deras föreståndare skäligen borde tillhöra en högre lönegrad än den 12:e. Då därtill komme, att vissa postkontor av klass 4 hade så låga poängtal, att de icke längre borde tillhöra nämnda klass utan nedflyttas i en lägre sådan, hade lönenämnden tagit under övervägande, huruvida icke en ny klass av postanstalter borde inrättas mellan postkontoren av klass 4 och postexpeditionerna av klass 1, en fråga, varåt även generalpoststyrelsen och 1923 års postkommitté ägnat uppmärksamhet.

Med stöd av den verkställda utredningen har lönenämnden föreslagit, att i 16:e lönegraden vid postverket inrättas en ny befattningsgrupp med benämning stationsmästare av klass 5 (stationsmästare av klass 5 vid statens järnvägar äro placerade i samma lönegrad). Dessa befattningar skulle, enligt lönenämndens mening, kunna sökas och innehavas även av personal med lägre formell utbildning än postmästarnas. För de nuvarande befattningsgrupperna, stationsmästare av klass 1, 2 och 3, föreslår lönenämnden nummerbeteckningarna klass 6, 7 och 8.

Frågan om antalet och klassificeringen av postexpeditioner av klass 6, 7 och 8 har icke av lönenämnden upptagits till närmare behandling i samband med klassificeringen i övrigt, utan har nämnden ansett att denna fråga borde göras till föremål för särskild prövning. Nämnden har emellertid i förslaget i klass 6 upptagit de nuvarande postexpeditioner av klass 1, vilka icke ansetts böra uppflyttas till klass 5.

Vad angår telegrafverkets stationsföreståndare må nämnas, att före den 1 juli 1925 telegrafkommisarietjänsterna av klasserna 5 och 6 voro förbehållna kvinnliga befattningshavare. Dessa föreståndartjänster hava numera gjorts tillgängliga för personer av båda könen och inordnats i den för män och kvinnor gemensamma löneskalan. Till följd härav har ock bortfallit det tidigare föreliggande hindret att, vid ökning av rörelsen, uppflytta en station med kvinnlig föreståndare till högre klass än den 5:e på annat sätt än genom

utbytande av den kvinnliga föreståndaren mot en manlig sådan, ett utbyte som endast i undantagsfall kunnat göras eller ansetts lämpligt att vidtaga. Med hänsyn till nu angivna förhållande hava icke mindre än 14 telegrafstationer av hittillsvarande klass 5 av lönenämnden ansetts böra uppflyttas till klass 4, varjämte ansetts skäligt, att en telegrafstation, varest rörelsen hastigt nått en stor utveckling och som nu har många understationer och linjer, spridda över ett särdeles stort område, uppflyttas från klass 6 till klass 4.

Vid statens järnvägar har lönenämnden beträffande gränsdragningen mellan stationer av klass 6 och stationer av lägre klass samt antalet anstalter i dessa klasser icke uppställt några allmänna principer, utan har lönenämnden ansett sig i detta hänseende böra utgå från de nu rådande faktiska förhållandena.

Mot lönenämndens förslag till placering av trafikanstalterna i de olika klasserna hava generalpoststyrelsen och järnvägsstyrelsen framställt vissa erinringar, i huvudsak gående ut på ändring i klassificeringen av vissa särskilt namngivna postkontor och järnvägsstationer. Framställningar i samma syfte hava ock till Kungl. Maj:t inkommit från vissa tjänstemannasammanslutningar eller enskilda befattningshavare. I anledning härav har departementschefen ansett sig böra i berörda hänseende vidtaga en del smärre jämkningar i lönenämndens förslag. I fråga härom får utskottet hänvisa till den i propositionen lämnade redogörelsen.

Enligt lönenämndens förslag med de av departementschefen förordade jämkningarna skulle antalet anstalter inom de särskilda klasserna — bortsett från de nuvarande stationsmästarklasserna vid postverket — bliva följande:

K l a s s	Postverket	Telegraf- verket	Statens järn- vägar
Överpostmästare, Telegrafkommissarier av klass 1 A, Överinspektorer	3	7	3
1 A	7	—	4
1 B	33	20	24
2	49	22	21
3	72	16	39
4	71	22	56
5	14	25	143
6	—	29	213
7 eller trafikplatser	—	—	79

Antalet uppflyttningar och nedflyttningar i klass vid de olika verken enligt det av departementschefen förordade förslaget — bortsett från nyin-

rättade trafikanstalter — framgår av nedanstående tablå. Motsvarande siffror enligt nämndens förslag angivas inom parentes.

	Uppflyttningar	Nedflyttningar
Postverket	55 (51)	21 (24)
Telegrafverket	35	4
Statens järnvägar	72 (77)	24 (28).

Kostnadsberäkning.

Enligt inom vederbörande verk utförd beräkning skulle vid genomförande av departementschefens förslag kostnadsökningen för uppflyttningar, avrundad till jämna hundratal kronor, utgöra 139,300 kronor samt kostnadsminskningen för nedflyttningar 49,600 kronor, vadan den verkliga kostnadsökningen sålunda skulle bliva omkring 89,700 kronor. Motsvarande siffra utgör enligt lönenämndens förslag 88,500 kronor. Till grund för beräkningarna har i varje särskilt fall lagts den lön, som i näst högsta löneklassen inom den lönegrad, befattningen tillhör respektive föreslagits att tillhöra, utgår inom den ortsgrupp, varest vederbörande anstaltsföreståndare är placerad. Den beräknade kostnadsminskningen för nedflyttningar kan självfallet icke omedelbart inträda i hela sin utsträckning med hänsyn till vissa av de nuvarande ordinarie tjänst innehavarnas placering i lönegrad.

*Övergångs-
anordningar
vid om-
klassificeringens genomförande.*

Den av departementschefen nu förordade klassindelningen av trafikanstalterna är avsedd att tillämpas från och med den 1 juli 1926. I vad mån de ifrågasatta förändringarna vid denna tidpunkt kunna i full utsträckning genomföras vore emellertid, såsom departementschefen framhållit, beroende av, huruvida vederbörande föreståndares ställning icke lade hinder i vägen för en omedelbar nedflyttning i klass av de trafikanstalter, som äro avsedda till dylik sänkning. Innehade föreståndaren för sådan anstalt ordinarie befattning inom anstaltens nuvarande klass, kunde en nedflyttning ske — förutom i mån av vederbörandes avgång ur tjänst — allenast i samband med föreståndarens förflyttning antingen efter befordran eller till annan anstalt inom samma klass som den förutvarande. Enär antalet uppflyttningar vid samtliga verk överstege antalet nedflyttningar och med hänsyn till det stora antalet vakanta föreståndarbefattningar syntes hinder mot en dylik förflyttning i regel ej möta, och syntes förslaget sålunda i stort sett kunna genomföras vid den avsedda tidpunkten. I vissa fall, då en till nedflyttning föreslagen anstalt förestodes av ordinarie befattningshavare av anstaltens nuvarande klass, syntes emellertid en förflyttning av föreståndaren på grund av ålder eller andra särskilda förhållanden, såsom dryga flyttningkostnader, icke kunna ifrågasättas. På grund av stadgandet i 14 § 1 mom. tredje stycket av gällande avlöningsreglemente skulle i nu angivna fall föreståndarna bibehållas i nuvarande lönegrad. Därvid borde de, tills vidare eller intill dess en förflyttning lämpligen kunde ske, uppföras å övergångsstat, under det ett motsvarande antal befattningar i vederbörande lägre grad hölles vakanta. Då antalet av de tjänstemän, som borde ifrågakomma till

uppförande å övergångsstat, för närvarande ej kunde bestämt angivas, syntes det böra ankomma på Kungl. Maj:t att jämväl i fråga om befattningar, vilkas antal fastställdes av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt, efter förslag av vederbörande verksstyrelse årligen tills vidare bestämma övergångsstaternas omfattning.

I detta sammanhang har departementschefen uttalat, att hinder icke borde möta, att postmästaren av klass 4 i Båstad Hedda Helena Rosengren, som i samband med överförande från och med den 1 juli 1925 av de kvinnliga befattningshavarna till den för män och kvinnor gemensamma löneplanen uppfördes å övergångsstat, nu avfördes från övergångsstat och uppfördes å gällande stat såsom postmästare av nämnda klass, därest nämligen Båstads kontor i enlighet med föreliggande omklassificeringsförslag hänfördes till ifrågasvarande klass. En ifrågasatt retroaktiv utbetalning av löneförmåner enligt de nya bestämmelserna till Rosengren för tiden före den 1 juli 1926 har dock departementschefen icke kunnat tillstyrka.

Utöver ovan antydda övergångsanordningar beträffande vissa ordinarie föreståndarbefattningar hava jämväl särskilda anordningar ansetts vara påkallade med hänsyn till det vid postverket rådande förordnandesystemet. Vid sistnämnda verk har, såsom framgår av det förut anförda, på grund av Kungl. Maj:ts brev den 30 juni 1920 ett stort antal vakanta postmästartjänster och tjänster i succession tillsatts allenast på förordnande.

Beträffande förevarande spörsmål yttrar departementschefen följande:

»Därest det föreliggande klassificeringsförslaget för postverkets del godkännes, lärer anledning att uppehålla det generella förbudet mot vakanta postmästartjänsters återbesättande icke längre förefinnas, och skulle alltså hinder ej möta att med ordinarie innehavare tillsätta de postmästartjänster, som hittills på grund av brevet den 30 juni 1920 uppehållits på förordnande. Likaledes skulle ett återbesättande kunna ske av de tjänster, å vilka förordnanden i succession meddelats och som på grund av ordinarie innehavarens befordran bliva lediga, detta dock under förutsättning att vederbörande befattning icke bör hållas vakant med hänsyn till pågående utredningar rörande vissa organisatoriska förhållanden vid postverket.

Rörande sättet för nu berörda tjänsters återbesättande har jag icke kunnat tillstyrka postmästareföreningens framställning, som närmast skulle innebära likställighet i förevarande avseende mellan tillförordnade och ordinarie postmästare. Emellertid måste beaktas, att med hänsyn till det stora antal tjänster, varom här är fråga, ett ledigförklarande av samtliga dessa tjänster skulle kunna medföra stora praktiska svårigheter. Då de tjänstemän, som nu innehava förordnanden å tjänsterna, i regel erhållit sina förordnanden efter öppen tävlan, torde jämväl i flertalet fall, då kontoret icke sänkts i klass, den förordnade utan ny tävlan kunna befordras till den tjänst, han uppehållit. I vissa fall, exempelvis då vederbörande kontor uppflyttas i klass, kan dock en ny tävlan tänkas vara lämplig. Att på förhand uppdraga allmänna regler i förevarande avseende lärer knappast vara möjligt, utan torde avgörandet i varje fall böra överlämnas åt verksstyrelsen. Detta kan lämpligen ske på det sätt, att generalpoststyrelsen bemyndigas att, i den mån styrelsen så prövar lämpligt, vid tillsättandet av befattningar, som nu uppe-

hållas på förordnande, erhållet efter öppen tävlan, utfärda konstitutorial utan iakttagande av bestämmelserna i styrelsens instruktion rörande befattnings kungörande till ansökning.

Man har jämväl att i detta sammanhang taga ståndpunkt till frågan, i vad mån ett tillgodoräkande av ifrågavarande förordnanden bör ske för vederbörandes placering i löneklass. I detta hänseende torde särskilda föreskrifter erfordras allenast beträffande förordnanden, varå bestämmelserna i brevet den 10 september 1920 tillämpats.

Till en början torde det böra fastslås, att förordnanden av ifrågavarande slag å postmästartjänster skola, oavsett vilken klass vederbörande postkontor efter omregleringen kan komma att tillhöra, tillgodoräknas såsom innehavda i den klass kontoret därförut tillhört. Skulle emellertid de allmänna grunderna för tillgodoräkandet av förordnanden (12 § 1 mom. avlöningsreglementet) utan vidare tillämpas även på dylika postmästarförordnanden, komme i många fall en tillförordnad postmästare, som befordras till ordinarie, att lida löneminskning. Detta har sin förklaring däri, att enligt nysnämnda grunder förordnandetiden får tillgodoräknas allenast i den mån densamma överstiger tre år, under det de tillförordnade postmästarna i föreliggande fall redan från förordnandets början i stort sett uppburit de med den uppehållna tjänsten förenade förmånerna, avlöningsförhöjningar däri inbegripna. På grund härav och med hänsyn till de olägenheter, som uppskovet med klassificeringens genomförande i många avseenden medfört för posttjänstemännen, anser jag billigheten kräva en sådan avvikelse från de allmänna reglerna, att ifrågavarande tjänstemän för placering i löneklass tillgodoräknas hela förordnandetiden. Vad nu är sagt gäller jämväl i fråga om tjänstemän, som efter öppen tävlan erhållit förordnande i succession efter tillförordnad postmästare.»

Slutligen må nämnas, att postmästareföreningen och posttjänstemännens förening hos Kungl. Maj:t gjort framställning i syfte att de belopp, svarande mot avgifter till civilstatens änke- och pupillkassa, vilka på grund av bestämmelserna i brevet den 10 september 1920 avdragits från därav berörda tjänstemäns löner och innehållits av postverket, måtte i viss omfattning få användas såsom bidrag till befordringsavgift till kassan för tjänsteman, som i sammanhang med postkontorets klassificering konstituerades till ordinarie innehavare av tjänst, å vilken han vid sagda tidpunkt innehade förordnande på grund av brevet den 30 juni 1920. Dessa bidrag vore avsedda att täcka den höjning av befordringsavgiften för ifrågavarande tjänstemän, som föranletts av deras i avvaktan på klassificeringens genomförande uppskjutna befordran.

I sistnämnda ärende hava utlåtanden avgivits av statskontoret, generalpoststyrelsen samt styrelsen över civilstatens änke- och pupillkassa, vilka samtliga av billighetsskäl tillstyrkt föreningarnas framställning.

Härom har departementschefen anfört:

»Beträffande slutligen frågan om bidrag till de ökade befordringsavgifter till civilstatens änke- och pupillkassa, som föranledas av de ifrågavarande tjänstemännens försenade utnämning, kunna visserligen billighetsskäl åberopas för ett bifall till de i denna fråga gjorda framställningarna. Å andra

sidan kan man dock icke bortse från, att den tjänstemannagrupp, varom nu är fråga, i avlöningshänseende intagit en i viss mån bättre ställning än tjänstemän inom andra verk, vilka i avvaktan på omorganisation eller på grund av andra liknande omständigheter, över vilka tjänstemännen icke kunnat råda, fått vänta på ordinarie befordran. Därest mitt förslag rörande förordnandetidens tillgodoräknande vinner bifall, torde ytterligare förmåner icke böra ifrågasättas. Att märka är, att de föreslagna bidragen för tjänstemännen själva äro av relativt liten betydelse, under det att desamma för statsverkets del skulle kunna leda till konsekvenser, som ej kunna fullt överblickas.»

Då vissa av de erforderliga övergångsanordningarna kräva riksdagens medgivande har departementschefen ansett bemyndigande böra utverkas för Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen angivna grunder utfärda de bestämmelser, som kunna erfordras för genomförande av den föreslagna omklassificeringen.

Frågor om förbättrad löneställning för vissa befattningshavare samt om inrättande av nya befattningar vid kommunikationsverken.

Till Kungl. Maj:t hava inkommit åtskilliga framställningar, avseende en högre placering å löneskalan av vissa förutvarande kvinnliga befattningar.

Framst är därvid att märka vissa framställningar rörande postexpeditörer och telegrafexpeditörer samt förste postexpeditörer och förste telegrafexpeditörer, vilka befattningar placerats i 11:e respektive 12:e lönegraden, medan de förutvarande manliga befattningarna, postassistenter och telegrafassistenter respektive förste postassistenter och förste telegrafassistenter, äro upptagna i 15:e respektive 17:e lönegraden.

I förevarande avseende har posttjänstemännens förening hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för *nuvarande* kvinnliga postexpeditörers och förste postexpeditörers uppflyttning i 15:e respektive 17:e lönegraden. I häröver avgivet utlåtande har generalpoststyrelsen på anförda skäl tillstyrkt föreningens hemställan om de nuvarande postexpeditörernas placering i 15:e lönegraden. Vad angår nu i tjänst varande förste postexpeditörer har styrelsen förordat en uppflyttning i 16:e lönegraden.

Vidare har kvinnliga telegrafpersonalens förening hemställt, att telegrafexpeditörerna måtte uppflyttas till åtminstone 12:e och förste telegrafexpeditörerna till 15:e lönegraden.

I utlåtande över berörda framställning har telegrafstyrelsen erinrat, att styrelsen tidigare uttalat sig för att vid inplacering enligt den kvalitativa metoden telegrafexpeditörer och förste telegrafexpeditörer borde inpassas i 13:e respektive 15:e lönegraden. I anslutning härtill ansåge sig styrelsen böra tillstyrka de ifrågasatta uppflyttningarna.

Kommunikationsverkens lönenämnd, som yttrat sig i anledning av dessa framställningar, har för sin del föreslagit, att såväl de i nuvarande 11:e

Framställningar angående förutvarande kvinnliga befattningar i 11:e och 12:e lönegraderna.

lönegraden placerade befattningarna postexpeditör och telegrafexpeditör som ock de till 12:e lönegraden hänförliga befattningarna förste postexpeditör och förste telegrafexpeditör måtte uppflyttas till den lönegrad, som är närmast högre än den, respektive befattningar för närvarande tillhöra, varigenom de båda förstnämnda befattningarna skulle komma att placeras i 12:e lönegraden och de båda senare i 13:e lönegraden. I detta sammanhang har lönenämnden förordat, att jämväl vid postverket inrättas befattningen kansliskrivare i 11:e lönegraden.

Två ledamöter av lönenämnden hava avstyrkt lönenämndens förslag.

Med anledning av ovanberörda framställningar om uppflyttning i lönegrad av post- och telegrafexpeditörer m. fl. kvinnliga tjänstemän hava styrelserna för de kvinnliga telefontjänstemannaföreningarnas centralförening och för telegrafverkets kvinnliga kontorspersonals förening hos Kungl. Maj:t hemställt, att övriga, av kvinnor nu innehavda befattningar vid telegrafverket i 11:e och 12:e lönegraderna, nämligen vaktföreståndare, kansliskrivare och kopist respektive förste vaktföreståndare och förste kassör, måtte fortfarande placeras i samma lönegrader som telegrafexpeditör respektive förste telegrafexpeditör. Enahanda framställning har gjorts av statsbanornas kvinnliga tjänstemannaförening beträffande de i nyssnämnda lönegrader placerade befattningarna kansliskrivare respektive förste kansliskrivare vid statens järnvägar.

Framställningarna hava, i vad de avse personal vid telegrafverket, tillstyrkts av telegrafstyrelsen och beträffande tjänstemän vid statens järnvägar avstyrkts av järnvägsstyrelsen.

Kommunikationsverkens lönenämnd har för sin del avstyrkt samtliga sist berörda framställningar.

I anledning av förutnämnda framställningar har departementschefen för egen del till en början bl. a. anfört, att rubbningar i den föregående år beslutade inplaceringen av de kvinnliga befattningarna å den nya gemensamma löneskalan icke efter så kort tid böra vidtagas utan synnerligen starka skäl och utan fullt tillfredsställande utredning rörande därav följande konsekvenser. Post- och telegrafexpeditörer samt förste post- och förste telegrafexpeditörer intoge emellertid en särställning i fråga om kompetensförordningar och arten av dem påvilande göromål.

Efter att hava lämnat en kort redogörelse för vissa förslag till uppdelning av arbetet mellan postexpeditörer och postassistenter och till avveckling av det övertaliga antalet postassistenter, som avgivits av generalpoststyrelsen, samt för de åtgärder, som i berörda syfte hittills vidtagits av Kungl. Maj:t, varvid departementschefen ock framhållit, att beträffande telegrafverket den där sedan länge i enahanda riktning pågående omläggningen av arbets- och utbildningsförhållandena för telegrafexpeditörer och telegrafassistenter ännu icke vunnit sin avslutning, har departementschefen beträffande frågan om uppflyttning av postexpeditörs- och telegrafexpeditörsbefattningarna i högre lönegrad yttrat följande:

»Med hänsyn till det nu anförda och innan berörda omläggningar hunnit genomföras och verkningarna därav kunnat överblickas kan jag icke, på sätt lönenämnden ifrågasatt, förorda en allmän uppflyttning av de befattningar, varom här är fråga.

Därest postexpeditörsbefattningen bibehålles i sin nuvarande lönegrad, lärer det av lönenämnden anförda skälet till inrättande av en ny befattning i samma lönegrad, kansliskrivare, icke föreligga; och torde i övrigt frågan om behovet av denna nya befattning böra ytterligare utredas.

Vid bedömande av frågan angående de nuvarande postexpeditörernas och förste postexpeditörernas ställning i avlöningshänseende bör beaktas, att dessa befattningshavare, vilka i fråga om utbildning äga samma kompetens som assistenterna, jämväl hittills i stort sett utfört lika kvalificerat arbete som dessa. En uppdelning av arbetsuppgifterna i antydd riktning mellan assistenter och befattningshavare i lägre grad lärer ej heller kunna fullt genomföras förr än assistentkåren nedbringats till ett antal, som motsvarar de mera kvalificerade uppgifter, som skulle ankomma på denna befattningsgrupp. Ur denna synpunkt torde ordningen för genomförandet av den erforderliga minskningen av assistentkåren även i detta sammanhang vara av intresse.

I sistnämnda fråga har jag icke kunnat biträda generalpoststyrelsens mening. Visserligen är det tydligt, att beföringarna till postassistents grad icke kunna helt inställas. Ett sådant förfaringssätt skulle uppenbarligen medföra betänkliga följder, framför allt i fråga om den högre personalens rekrytering. Med vederbörligt hänsynstagande härtill bör emellertid — utan avseende å antalet av nuvarande icke ordinarie personal — en successiv minskning av postassistentkåren i mån av avgång omedelbart igångsättas, så att, därest vid inträffad ledighet tjänsten icke anses böra ur rekryteringssynpunkt återbesättas, densamma skulle ersättas med lägre befattningshavare.

Även med den nu ifrågasatta ordningen torde övergången till det nya systemet komma att kräva avsevärd tid, och det övervägande antalet av de högre utbildade postexpeditörerna komma säkerligen att för lång tid framåt få utföra arbete av samma svårighetsgrad som ett stort antal postassistenter. Med hänsyn härtill synes mig billigheten kräva, att de personligen erhålla en något bättre löneställning än de postexpeditörer, som icke äga denna högre utbildning och därför icke kunna utnyttjas på samma sätt. Jämväl statsutskottet har föregående år funnit vissa skäl tala för beredande av en något bättre löneställning för ifrågavarande befattningshavare. Efter övervägande av denna fråga har jag funnit mig böra föreslå, att postexpeditörer med den för assistenter och postexpeditörer hittills gemensamma postala utbildningen må personligen tilldelas avlöning enligt de för 12:e lönegraden stadgade grunder. I enlighet härmed torde förste postexpeditörer med nyss angiven utbildning böra personligen tilldelas avlöning enligt 13:e lönegraden. Däremot torde de av lönenämnden omförmälda, för närvarande å övergångsstat placerade kvinnliga postexpeditörer, vilka tidigare varit kontorsskrivare i postsparbanken, ävensom vissa andra postexpeditörer, vilka sakna postal utbildning, icke böra berättigas till högre löneställning än de för närvarande innehava.

De ovan anförda skälen för en förbättring av vissa postexpeditörers löneställning torde icke i samma mån kunna åberopas till stöd för en liknande förmån för de nuvarande telegrafexpeditörerna. Sälunda har, såsom ovan antytts, vid telegrafverket en uppdelning av arbetsuppgifter mellan telegraf-

assistenter och telegrafexpeditörer sedan flera år tillbaka ägt rum, därvid de mera kvalificerade uppgifterna förbehållits assistenterna, och hava i enlighet härmed assistentbefattningar successivt utbytts mot telegrafexpeditörsbefattningar. Ej heller i fråga om kompetensfordringarna äro befattningarna likställda, i det den fackliga utbildningen för assistenterna varit mera omfattande än motsvarande utbildning för de hittillsvarande kvinnliga befattningarna.

Därest, på sätt jag föreslagit, en nedskrivning av postassistenternas antal omedelbart igångsättes, kommer emellertid en stor del av de nuvarande extra ordinarie postassistenterna, vilka erhållit den för ifrågavarande befattning erforderliga utbildningen, icke att inom rimlig tid kunna vinna befordran till ordinarie assistent. Med hänsyn särskilt till de otillfredsställande pensionsförhållanden, som skulle bliva en följd av allt för lång extra ordinarie anställning, synes möjlighet böra beredas dessa befattningshavare att inom icke alltför lång tid vinna ordinarie anställning utan att de därigenom bliva i lönehänseende allt för ogynnsamt ställda. Detta torde lämpligen kunna ordnas genom ett medgivande, att nu anställd extra ordinarie postassistent må, i den mån lediga postexpeditörsbefattningar finnas och vederbörande därtill anses böra ifrågakomma, kunna konstitueras till postexpeditör med rätt att, i likhet med de kvinnliga postexpeditörerna med samma utbildning, personligen placeras i 12:e lönegraden samt att inom denna ram bibehållas vid av honom vid ordinarieblivandet i den extra ordinarie anställningen innehavd lön.

De av mig nu förordade övergångsanordningarna beträffande avlöningen till vissa postexpeditörer och förste postexpeditörer, vilka torde få tillämpas från och med den 1 juli 1926, kräva riksdagens medgivande, och torde därför bemyndigande böra utverkas för Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser i ämnet i huvudsaklig överensstämmelse med av mig angivna grunder.»

Kassör vid telegrafverket.

I skrivelse den 26 augusti 1925 har telegrafstyrelsen hemställt, dels att kassör vid telegrafverket måtte uppflyttas från 7:e till 8:e lönegraden och dels att vid telegrafverket måtte inrättas en ny kassörsbefattning med placering i 10:e lönegraden. Denna framställning har tillstyrkts av kommunikationsverkens lönenämnd.

Departementschefen har anfört följande beträffande kassörernas vid telegrafverket löneställning:

»Den löneställning, kassörerna vid telegrafverket vid inplaceringen å den gemensamma löneskalan från och med den 1 juli 1925 erhållit, synes, enligt vad utredningen giver vid handen, icke stå i skäligt förhållande till beskaffenheten av deras arbetsuppgifter och till deras ställning gentemot dem underlydande personal. Jämväl statsutskottet vid 1925 års riksdag har funnit dessa befattningars placering i löneskalan mindre gynnsam. Jag anser alltså skäl föreligga att bereda dessa befattningshavare en förbättrad löneställning och vill i sådant hänseende förorda telegrafstyrelsens av lönenämnden tillstyrkta förslag, att kassörsbefattningen uppflyttas till 8:e lönegraden samt att för större stationer inrättas en ny kassörsbefattning i 10:e lönegraden. Förste kassörsbefattningen torde alltjämt böra bibehållas i 12:e lönegraden. I fråga om dessa befattningars fördelning på de tre lönegraderna synas i huvudsak kunna tillämpas de av lönenämnden föreslagna grunder.»

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 september 1925 har generalpoststyrelsen gjort framställning om tilläggsarvode till vissa personer i anledning av postgironörelsens införande.

Styrelsens förslag innebär, att nu utgående arvoden till generaldirektören liksom ock till postsparbanksfullmäktige, vilka senare enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser deltaga i handläggningen av postgiroärendena i generalpoststyrelsen, skulle höjas, generaldirektörens arvode med 2,000 kronor, till 22,000 kronor, arvodet till den fullmäktige, som icke tillika är fullmäktig i riksbanken eller riksgäldskontoret, med 500 kronor till 3,500 kronor, och arvodet till de övriga postsparbanksfullmäktige med 800 kronor till 2,000 kronor. Vidare har styrelsen föreslagit, att kamreraren och notarien å generalpoststyrelsens femte byrå måtte i anledning av postgirogöromålens handläggning å nämnda byrå och den på grund härav uppkomna ökningen i arbetet för dessa tjänstemän tillerkännas särskilda avlöningstillägg till belopp, motsvarande skillnaden mellan nu utgående avlöningar och den avlöning, vederbörande skulle hava uppburit, därest kamrerartjänsten tillhört 27:e och notarietjänsten 24:e lönegraden, eller för kamrern 960 kronor och notarien 912 kronor.

I över denna hemställan avgivet yttrande har kommunikationsverkens lönenämnd ansett det av generalpoststyrelsen ifrågasatta arvodestillägget åt generaldirektören skäligen böra bestämmas till hälften av det arvode, som före postsparbankens omorganisation med 2,000 kronor utgick till generaldirektören i egenskap av ordförande i styrelsen för postsparbanken, varigenom generaldirektörens arvode skulle bliva 21,000 kronor. Mot det föreslagna avlöningstillägget, 500 kronor, till den postsparbanksfullmäktige, som icke tillika är fullmäktig i riksbanken eller riksgäldskontoret, har lönenämnden icke haft något att erinra, varemot avlöningstillägget till var och en av de övriga postsparbanksfullmäktige synts lönenämnden böra begränsas till 600 kronor.

Lönenämnden har däremot, huvudsakligen av principiella skäl, avstyrkt generalpoststyrelsens förslag om provisoriska avlöningstillägg till kamrern och notarien å generalpoststyrelsens femte byrå och ansett det eventuellt böra tagas under övertvägande, huruvida ifrågavarande tjänster, vilka nu tillhöra 24:e, respektive 21:a lönegraden, böra utbytas mot ordinarie befattningar inom högre lönegrader, än de angivna.

Sedan generalpoststyrelsen i anledning härav hemställt om placering av kamrersbefattningen i 27:e lönegraden och utbytande av notariebefattningen mot en sekreterartjänst i 24:e lönegraden, har lönenämnden sedermera tillstyrkt sistberörda förslag om uppflyttning av förevarande befattningar, dock, vad angår kamrern, endast till 26:e lönegraden.

I fråga om placeringen i löneklass av de nuvarande innehavarna av här omhandlade befattningar efter tjänsternas uppflyttning i lönegrad anser lönenämnden böra tillämpas enahanda övergångsbestämmelser, som enligt punkt A 2 i kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 214) meddelats beträffande inne-

*Förbättrade
avlöningsför-
måner åt
vissa befatt-
ningshavare i
postverket.*

havare av befattning, vilken från och med den 1 juli 1925 uppflyttats från förutvarande 15:e lönegraden till 26:e lönegraden å den nya löneplanen.

Till vad lönenämnden sålunda förordat såväl ifråga om arvoden till generaldirektören och postsparbanksfullmäktige som ock vad angår ändrad löneställning för kamrern och notarien å generalpoststyrelsens femte byrå och sistnämnda befattningshavares placering övergångsvis i löneklass har departementschefen givit sin anslutning.

*Inrättande av
inkasserar-
tjänster vid
telegrafverket.*

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 augusti 1925 har telegrafstyrelsen gjort framställning om beredande av särskilt arvode åt de befattningshavare vid telegrafverket, som förrätta göromål som inkasserare å telefonstationerna i Stockholm, utgörande för närvarande 33 tjänstemän i stationsförmans-, förste stationsbiträdes- och stationsbiträdesgraderna. Styrelsens framställning går ut på att de till inkasserare för närvarande utgående felräkningspenningar, till beloppet högst 500 kronor, skulle uppdelas i dels ett fast arvode, vilket finge behållas vid semester och i viss omfattning även vid tjänstledighet för sjukdom, dels felräkningspenningar till ett mindre belopp. Arvodet och felräkningspenningarna hava föreslagits till respektive 300 kronor och 240 kronor.

Kommunikationsverkens lönenämnd, som ansett anordningen med ett särskilt, fast arvode vid sidan av den enligt löneplanen utgående lönen mindre lämplig, har i avgivet yttrande i stället förordat, att inkasserarna å Stockholms telefonstationer måtte tilldelas en placering å löneskalan, som i stort sett motsvarade den av telegrafstyrelsen ifrågasatta omläggningen, varvid samtidigt beloppet av de till dem utgående felräkningspenningarna borde minskas. I sådant avseende har lönenämnden föreslagit, att ifrågavarande inkasserare i regel hänföras till 7:de lönegraden, samt att de för dem avsedda felräkningspenningarna fastställas att utgå med högst 300 kronor för år räknat. De nu i 8:e lönegraden placerade inkasserarna borde enligt lönenämndens mening fortfarande bibehållas i nämnda lönegrad och borde därjämte, för att icke lida minskning i sina hittillsvarande inkomster av tjänsten, så länge de förrättade här omhandlade inkasseringsgöromål åtnjuta felräkningspenningar med till dem för närvarande utgående belopp. I mån av avgång syntes emellertid även sistnämnda tjänstemän böra ersättas med befattningshavare inom 7:e lönegraden och med felräkningspenningar enligt sålunda föreslagna grunder.

Departementschefen har tillstyrkt lönenämndens ifrågavarande förslag.

*Övriga fram-
ställningar om
förbättrad
löneställning
m. m.*

Slutligen må i detta sammanhang omnämnas, att framställningar till Kungl. Maj:t inkommit *dels* från kvinnliga telefontjänstemannaföreningarnas centralförening om uppflyttning av befattningen rikstelefonist från 6:e till 7:e lönegraden, *dels* från trafikföretagarnas riksförbund om beredande av avlöningsförbättring för vissa i 15:e lönegraden placerade tjänstemän,

dels från telegrafverkets personalförbund om uppflyttning av befattningen reparatör vid telegrafverket från 7:e till 8:e lönegraden, *dels ock* från telegrafstyrelsen om inrättandet av en ny ordinarie notariebefattning å styrelsens linjebyrå. Beträffande de tre förstnämnda framställningarna har departementschefen icke funnit anledning att härutinnan framlägga förslag. I fråga om inrättande av en ny notariebefattning i telegrafstyrelsen har departementschefen ansett därmed tillsvidare kunna anstå.

Ett genomförande av de i det föregående angivna av departementschefen förordade förslagen skulle medföra åtskilliga ändringar i den vid gällande avlöningsreglemente för kommunikationsverken fogade tjänsteförteckningen. Det har emellertid syntts departementschefen av praktiska skäl lämpligt, att särskilt förslag om ändring i tjänsteförteckningen icke behöver underställas riksdagen för varje gang sådan jämkning sker beträffande befattning vid dessa verk, att tjänsteförteckningen därav beröres. Ett förslag i sådan riktning har jämväl, såvitt civilförvaltningen angår, framlagts i innevarande års statsverksproposition, avdelningen »Utgifter, för flera huvudtitlar gemensamma frågor», under punkten »Personalindragningar i statsdepartementen» (sid. 30 och 31). I överensstämmelse härmed skulle även beträffande kommunikationsverkens avlöningsreglemente Kungl. Maj:t nu av riksdagen bemyndigas att för varje år verkställa de ändringar i tjänsteförteckningen, som föranledas av riksdagens beslut beträffande befattningar vid kommunikationsverken.

I anslutning härtill skulle Kungl. Maj:t jämväl bemyndigas att vidtaga de redaktionella ändringar i 5 § 1 mom. och 42 § av avlöningsreglementet, som må föranledas av riksdagens beslut beträffande i dessa författningsrum uppräknade befattningshavare.

Sedan ett antal år tillbaka äro trafikanstalterna vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar med hänsyn särskilt till den löneställning, som ansetts böra tillkomma de särskilda anstalternas föreståndare, indelade i klasser.

Beträffande postverket utarbetades av 1907 års postkommission vissa klassificeringsgrunder, vilka kommo i tillämpning vid den år 1910 genomförda regleringen och sedermera, med vissa jämkningar, jämväl tillämpades vid 1915 års reglering. Enligt dessa grunder, vilka i huvudsak överensstämde med redan tidigare antagna principer, ordnades postkontoren inbördes efter poängberäkning, därvid hänsyn togs till vissa vid postkontoren förekommande rörelsegrenar. Bland dessa rörelsegrenar eller faktorer, vilka sålunda skulle uttrycka rörelsens storlek för de olika kontoren med särskilt avseende fäst vid föreståndarens arbete och ansvar, må nämnas antalet avgångna assurerade brevpostförsändelser vid postkontoret, antalet avgångna assurerade postsaksförsändelser och postanvisningar, antalet avgångna rekommenderade försändelser och oassurerade

Utskottets yttrande.

Omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer.

Grunderna för omklassificeringen.

paket, antalet avgångna assurerade försändelser, antalet ankomna värdeförsändelser, in- och utbetalade postanvisningsmedel, underlydande personal m. m.

Sedan år 1917 tillämpas vid statens järnvägar ett klassificeringssystem, enligt vilket klassificeringen sker med användande av trafiktal, som erhållas för vissa trafikrörelsens storlek utmärkande faktorer såsom antalet personal, antalet tåg, antalet till- och avkopplade vagnar, totaluppbörd, efterkrav m. m. För klassificeringens verkställande reduceras de särskilda faktorernas masstal efter vissa grunder, varefter de reducerade talen omvärderas i exponenttal, vilkas summa (trafiktalet) ansetts utgöra uttrycket för det relativa arbete och ansvar, som påvåla stationsföreståndaren.

Vid telegrafverket har före 1920 någon klassificering på nu angivet sätt icke förekommit, huvudsakligen på grund av det vid detta verk tidigare rådande provisionssystemet. Nämda år godkände emellertid riksdagen en provisorisk klassificering av telegrafverkets stationer, vilken jämväl bygger på poängberäkning på grundval av vissa vid telegrafstationerna förekommande faktorer, såsom totaluppbörd, omfattningen av förekommande underhållsarbete, antalet understationer och deras storlek och betydelse ur arbetssynpunkt m. m.

Det omklassificeringsförslag, som innefattas i Kungl. Maj:ts förevarande proposition och som i allt väsentligt överensstämmer med ett av kommunikationsverkens lönenämnd utarbetat förslag i ämnet, har föranletts av den för kommunikationsverken nya gemensamma lönereglering, som beslutades av 1919 års riksdag. Vid genomförandet av denna lönereglering kommo jämväl stationsföreståndarna vid berörda tre verk att inplaceras å den för kommunikationsverkens befattningshavare gemensamma löneskalan och detta på så sätt, att föreståndare för trafikanstalt med samma klassbeteckning vid ifrågavarande verk i regel inordnades i samma lönegrad. Redan i och med löneregleringens genomförande vidtogos vid postverket vissa jämkningar i klassificeringshänseende, i det att dåvarande postkontor av klasserna 1 A och 1 B och 2 A och 2 B sammanfördes till allenast två klasser. För telegrafverkets del genomfördes, såsom redan nämnts, år 1920 en provisorisk klassificering av telegrafstationerna. En mera allmän omreglering av trafikanstalternas klassificering ansågs emellertid nödvändig. Vid lönefrågans behandling framhöllo såväl kommunikationsverkens lönekommitté som ock vederbörande departementschef, att sammanförandet av föreståndarbefattningarna på antytt sätt i en gemensam löneskala förutsatte en omklassificering av trafikanstalternas vid berörda verk efter såvitt möjligt enhetliga grunder, som dock borde lämna rum för beaktande av varje verks säregna förhållanden. För post- och telegrafverkens del erfordrades en omklassificering jämväl på grund av de organisatoriska förändringar, som ägt rum i samband med löneregleringen samt beträffande telegrafverket även på grund av uppbördsprovisionens borttagande.

Den sålunda av skilda anledningar såsom nödig ansedda enhetliga omklassificeringen av de tre verkens trafikanstalter har dock hittills ännu icke kommit till stånd i avvaktan på den utredning, kommunikationsverkens lönenämnd, såsom i det föregående blivit nämnt, anbefallts att verkställa. Av propositionen framgår, att lönenämnden ansett sig böra före klassificeringsproblemets upptagande till definitiv behandling avvakta dels inträdandet av mera stabila förhållanden, särskilt ifråga om järnvägstrafiken och även beträffande rörelsen vid post- och telegrafverken, dels ock de förslag och utredningar, som kunde komma att framläggas av 1923 års postkommitté.

Vid upprättande av föreliggande klassificeringsförslag har lönenämnden, såsom i propositionen blivit upplyst, icke funnit möjligt att åstadkomma någon på objektiva och reella grunder vilande värdesättning av de avgörande trafikfaktorerna vid ett verk i förhållande till motsvarande faktorer vid de andra verken. Nämnden har följaktligen utgått från att de inom varje särskilt verk hittills tillämpade klassificeringsgrunderna, i vad de avse hänsynstagande till vissa trafikfaktorer och deras inbördes värdesättning, icke borde undergå annan förändring än som betingades av utvecklingen inom verket självt. Det av lönenämnden föreslagna nya systemet avser huvudsakligen att vid användning med vissa jämkningar av de nuvarande poängskalorna vid de särskilda verken tillämpa möjligast enhetliga grunder för bestämmandet av gränserna mellan de olika klasserna med hänsyn till det föreståndarens ävilande arbetet och tjänsteansvaret.

Vid bedömandet av frågan, huruvida de av lönenämnden i sådant hänseende föreslagna grunderna kunna anses lämpade att läggas till grund för en med hänsyn till de faktiska trafikförhållandena möjligast tillförlitlig klassindelning av trafikanstalterna, har utskottet icke kunnat undgå att beakta de erinringar, som mot förslaget framstälts av de utav ärendet berörda verksstyrelserna. Såsom framgår av den utav departementschefen i ämnet lämnade redogörelsen, har sålunda poststyrelsen funnit införandet av det s. k. ledningstalet i beräkningsgrunderna innebära en icke nödvändig komplicerad metod för klassificeringen. Det rent siffermässigt beräknade inflytandet, som värdet av de biträdande ledningskrafterna ansetts böra utöva å löneställningen för en trafikanstalts föreståndare, kan enligt vad generalpoststyrelsen anfört åtminstone beträffande vissa postkontor komma att innebära en undervärdering av föreståndarens arbete och ansvar. Ej heller järnvägsstyrelsen har kunnat till alla delar godkänna förslagets grundprinciper. Järnvägsstyrelsen riktar sig härvid huvudsakligen mot en av förslagets grundtankar, nämligen att stationsföreståndarens andel i stationsledningsarbetet skulle stå i omvänt förhållande till antalet honom underställda befäls personer. Enligt styrelsens uttalade uppfattning förhåller det sig så, att stationsföreståndaren å en station, där man ansett sig böra placera en större uppsättning av befälspersonal, utför ett mera kvalificerat arbete än å en station, där befälsuppsättningen är mindre. I det senare fallet

måste stationsföreståndaren själv övertaga en del arbete, som i och för sig skulle kräva mindre kvalificerad arbetskraft, och vore förty icke värd den högre lön, som borde utgå i det förra fallet. Enligt vad telegrafstyrelsen likaledes yttrat, hade det varit önskvärt, om man kunnat finna en klassificeringsmetod, som med större lätthanterlighet förenade möjlighet till smidigare anpassning efter de olika verkens egenart. De sålunda av ämbetsverken gjorda erinringarna mot förslaget lära icke kunna fränkännas berättigande.

Emellertid bör enligt utskottets förmenande ej lämnas ur sikte, att ett uppskov med omklassificeringens genomförande i avvaktan på ytterligare utredning i ämnet icke kan äga rum utan stora olägenheter för vederbörande verk i organisatoriskt och andra hänseenden. Redan nu har, såsom ock departementschefen framhållit, förordnandesystemet, särskilt vid postverket, tagit en mindre önskvärd omfattning och skulle givetvis ännu mera tilltaga, därest klassificeringsfrågan nu ej vunno sin lösning. Härtill kommer, att vid postverket och telegrafverket trafikrörelsen under de senare åren nått en sådan utveckling, att en omklassificering av trafikanstalterna vid dessa verk även av denna anledning är av behovet påkallad. Utan att göra något bestämt uttalande, huruvida de till grund för förslaget liggande klassificeringsprinciperna kunna anses innebära den lyckligaste lösningen av det spörsmål, varom fråga är, vill dock utskottet framhålla såsom en förtjänst hos förslaget, att en enhetlig metod kunnat utfinnas och tillämpas för bestämmande av gränserna mellan de olika klasserna vid de särskilda verken och detta utan mera väsentliga rubbningar i de vid varje särskilt verk förefintliga trafikfaktorernas värde inbördes. Att märka är ock, att vid den nu föreslagna klassindelningen ett försök blivit gjort att avväga varje särskild anstalts placering i klass, icke såsom förut efter det samlade trafikarbetet å anstalten utan i förhållande till den del av samma arbete, som påvilar anstaltens föreståndare. Ett dylikt hänsynstagande vid klassindelningen till föreståndarens uppgift vid utförandet av det anstalten påvilande trafikarbetet synes utskottet väl motiverat på grund av det förevarande klassificeringsspörsmålets nära samband med stationsföreståndarnas vid de tre verken inplacering å den gemensamma löneskalan.

Vid den prövning utskottet alltså ägnat de föreslagna nya klassificeringsgrunderna, har utskottet funnit övervägande skäl tala för att dessa nu av riksdagen godtagas såsom grundval för den förestående omklassificeringen. Skulle framdeles efter vunnit erfarenhet de nya klassificeringsgrunderna visa sig i väsentliga delar vara i behov av jämkningar eller omarbetning, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att härutinnan föranstalta om utredning och för riksdagen framlägga de förslag, som härav kunna föränledas.

Om klassifi-
ceringens re-
sultat.

Vad härefter angår Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, i vad det avser den i enlighet med de nya klassificeringsprinciperna verkställda fördelningen av postverkets, telegrafverkets och statens järnvägars trafikanstalter å de sär-

skilda klasserna, är till en början att märka, att förslaget i denna del innebär en utbrytning ur den nuvarande klass 1 av vissa anstalter vid postverket och statens järnvägar, vilka i fråga om arten och omfattningen av föreståndarens arbete mera väsentligt skilja sig från övriga anstalter av denna klass. Dessa anstalter skulle nu uppflyttas i en nybildad klass 1 A och skulle föreståndaren för en sådan anstalt åtnjuta lön enligt 25:e lönegraden. I anslutning härtill skulle den nuvarande klass 1 benämnas 1 B.

Vidare avser förslaget bland annat inrättande av en ny klass postexpeditioner, till vilka skulle hänföras dels de största av de nuvarande postexpeditionerna av klass 1 dels ock vissa postkontor av klass 4 med låga poängtal. Föreståndaren för sådan postexpedition, vilken skulle benämnas postexpedition av klass 5, skulle placeras i 16:e lönegraden.

Då de skäl, som anförts till stöd för förslaget i dessa delar, synts utskottet övertygande, har utskottet icke funnit anledning till erinran mot vad sålunda föreslagits.

Vad angår själva inplaceringen av vederbörande trafikanstalter i de olika klasserna, har departementschefen, såsom förut nämnts, vidtagit vissa jämkningar i lönenämndens förslag, vilka jämkningar huvudsakligen grunda sig på de av verksstyrelserna gjorda erinringar. Utskottet, som ansett någon erinran ej heller vara att framställa mot den av departementschefen sålunda förordade klassindelningens detaljer, far alltså tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag jämväl i nu berörda hänseenden.

Måhända skall det visa sig, att efter genomförandet av det föreliggande omklassificeringsförslaget en omflyttning i klass av en eller annan anstalt kan på grund av inträffade växlingar i trafikrörelsens eller av eljest på anstaltens placering i klass inverkan omständigheter bliva av behovet påkallad. I fråga om anstalter av sådan klass, att föreståndarbefattningarnas antal skola underställas riksdagens prövning, lärer Kungl. Maj:t icke underlåta att, för såvitt en sådan omflyttning förutsätter ändring i antalet dylika föreståndarbefattningar, för riksdagen framlägga förslag i nu berörda hänseende. I övrigt lärer Kungl. Maj:t vara oförhindrad att, där grundad anledning därtill förefinnes, i samband med prövning av personalstaterna vidtaga mindre jämkningar i klassindelningen.

I den av herr Julin väckta motionen (I: 271) har hemställts, att postkontoren Stockholm 16 och Borås måtte uppflyttas från nuvarande klass 1 till den nya klassen 1 A och att alltså antalet postmästare av klass 1 A som följd härav bestämmes till 9 och antalet postmästare av klass 1 B till 31 i stället för det av Kungl. Maj:t föreslagna antalet 7 respektive 33.

Visserligen framgår såväl av motionen som av den i propositionen lämnade redogörelsen, att poströrelsen vid nämnda postkontor och särskilt vid postkontoret Stockholm 16 är av den omfattning, att vissa motiv kunna anföras för en uppflyttning till klass 1 A jämväl av dessa postkontor. Av utredningen synes emellertid ådagalagt, att ifrågavarande postkontor med hänsyn till föreståndarens tjänsteäligganden icke kunna sägas vara fullt

jämförbara med de kontor, som nu föreslagits till uppflyttning i den nya klassen 1 A. Vid sådant förhållande har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till det i förevarande motion gjorda yrkandet.

Vad slutligen angår placering i klass av det blivande bangårdspostkontoret i Stockholm, torde på de av departementschefen anförda skäl böra därmed tillsvidare anstå.

Övergångs-
anordningar.

Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser tidpunkten för den nya klassindelningens genomförande och uppförande å övergångsstat i vissa fall av ordinarie föreståndare för till nedflyttning föreslagen trafikanstalt, föranleder icke till någon erinran från utskottets sida.

I detta sammanhang får utskottet tillstyrka, att föreståndaren för Båstads postkontor, postmästaren av klass 4 i övergångsstat Hedda Helena Rosengren, i enlighet med vad departementschefen förorddat, från och med den 1 juli 1926 avföres från övergångsstat och uppföres å gällande stat såsom postmästare av nämnda klass med rätt att för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna den tid, hon dessförinnan varit ordinarie föreståndare för berörda postkontor.

Jämväl de övergångsanordningar i övrigt vid omklassificeringens genomförande, som av departementschefen förordats för tillämpning, synas utskottet godtagbara. Då vissa av dessa innebära avvikelser från de lönebestämmelser, som på grund av riksdagens tidigare beslut för närvarande äro för kommunikationsverkens befattningshavare gällande, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna grunder utfärda de föreskrifter, som kunna erfordras för genomförande av den föreslagna omklassificeringen.

Frågor om
förbättrad
löneställning
för vissa be-
fattnings-
havare samt
om inrättande
av nya befatt-
ningar vid
kommunika-
tionsverken.

Postexpedi-
törer och
förste post-
expeditörer,
telegrafexpe-
ditörer och
förste tele-
grafexpedi-
törer.

Genom den av nästföregående års riksdag beslutade inplaceringen av de kvinnliga befattningshavarna å en för manliga och kvinnliga befattningshavare gemensam löneplan blevo vissa vid kommunikationsverken anställda, i förutvarande 5:e och 6:e kvinnliga lönegraderna placerade tjänstemän, däribland kvinnliga postexpeditörer och förste postexpeditörer, inordnade i 11:e respektive 12:e lönegraden. I anledning av gjorda framställningar om förbättrad löneställning för ifrågavarande befattningshavare har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att nu i tjänst varande postexpeditörer och förste postexpeditörer måtte uppflyttas i 12:e respektive 13:e lönegraden.

För närvarande råder i kompetenshänseende icke någon skillnad mellan postexpeditörer och förste postexpeditörer å ena och postassistenter å den andra sidan. De förra hava ock hittills i stort sett utfört lika kvalificerat arbete som de senare. De krav på förbättrad löneställning, som nu framkommit, äro grundade på dessa förhållanden. Visserligen förberedes, såsom i propositionen blivit upplyst, en omläggning av arbetsförhållandena för ifrågavarande befattningshavargrupper, varigenom de mera kvalificerade av de arbetsuppgifter, som hittills utförts av postassistenter och postexpeditörer gemensamt, skulle förbehållas postassistenterna, medan huvuddelen skulle anförtros åt en grupp tjänstemän i förste postexpeditörs- och postexpeditörsgrad med mindre omfattande postal utbildning än den, de nuvarande postexpeditörerna innehava. En sådan omläggning torde dock först i en framtid kunna visa sina verkningar, nämligen i den mån nyrekrytering av postexpeditörs- och förste postexpeditörsbefattningar med sådan lägre fackutbildad personal i någon mera nämnvärd mån hinner äga rum.

För de nuvarande befattningshavarna i dessa grader lärer, såsom ock departementschefen antytt, någon egentlig förändring i arbetsuppgifter för ansenlig tid framåt icke komma att inträda.

Under sådana förhållanden synes den av Kungl. Maj:t föreslagna övergångsåtgärden att bereda nu i tjänst varande befattningshavare i nämnda tjänstegrader någon förbättring i deras löneställning vara ur billighets-synpunkt försvarlig. Och då utskottet funnit omfattningen av den föreslagna löneförbättringen lämplig, får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag. Den förbättring i lönehänseende, som utskottet sålunda ansett böra tillkomma nu anställda postexpeditörer och förste postexpeditörer, synes utskottet jämväl böra tilldelas nuvarande telegrafexpeditörer och förste telegrafexpeditörer.

Däremot har utskottet icke ansett tillräckligt grundad anledning föreligga att, såsom ock påyrkats, vidtaga en allmän uppflyttning av befattningshavare i postexpeditörs- och förste postexpeditörsgraderna samt i telegrafexpeditörs- och förste telegrafexpeditörsgraderna eller av vissa i lönehänseende med nämnda tjänstemän nu jämställda kvinnliga befattningshavare vid övriga kommunikationsverk.

I sammanhang med frågan om förbättrade löneförmåner för nu i tjänst varande postexpeditörer och förste postexpeditörer har departementschefen förordat vissa riktlinjer för avveckling av det i anledning av förutnämnda omläggning vid postverket av vissa befattningshavaregruppers arbetsförhållanden uppkommande övertaliga antalet postassistenter. I samband härmed har ock departementschefen förordat, att nu anställd extra ordinarie postassistent må, i den mån lediga postexpeditörsbefattningar finnas och vederbörande därtill anses böra ifrågakomma, kunna konstitueras till postexpeditör med rätt att, i likhet med de kvinnliga postexpeditörerna med samma utbildning, personligen placeras i 12:e lönegraden samt att inom

denna ram bibehållas vid av honom vid ordinarieblivandet i den extra ordinarie anställningen innehavd lön. Vad i nu angivna hänseenden föreslagits, har icke givit utskottet anledning till erinran.

Av det nu anförda framgår, att utskottet icke kunnat tillstyrka bifall till vare sig den av herr Julin i ämnet väckta motionen (I: 118) om uppflyttning av nu anställda postexpeditörer och förste postexpeditörer i 15:e respektive 16:e lönegraden m. m. eller de av fröken Hesselgren och fröken Wellin väckta motionerna (I: 270, II: 401) om uppflyttning av post- och telegrafexpeditörer i 12:e lönegraden och förste post- och förste telegrafexpeditörer i 13:e lönegraden.

Kassör vid telegrafverket.

Kungl. Maj:ts förslag beträffande befattningen kassör vid telegrafverket innebär, att den nuvarande kassörsbefattningen skulle uppdelas i tvenne, av vilka den ena skulle hänföras till 8:e och den andra till 10:e lönegraden. Till grund för de särskilda befattningarnas hänförande till den ena eller andra av ifrågavarande lönegrader skulle ligga det med befattningen förenade uppboresansvaret.

Då de skäl, som anförts för denna anordning, synts utskottet vägande, vill utskottet tillstyrka bifall till nämnda Kungl. Maj:ts förslag.

Förbättrade avlöningsförmåner åt vissa befattningshavare i postverket.

Enligt Kungl. Maj:ts i förevarande proposition framlagda förslag skulle vidare befattningarna såsom kamrerare å generalpoststyrelsens femte byrå i anledning av de med postgirorörelsen förenade ökade göromålen uppflyttas till 26:e lönegraden samt notariebefattningen av samma anledning omändras till en sekreterarbefattning i 24:e lönegraden. Därjämte föreslås av nämnda anledning ökade arvoden åt generaldirektören och postsparbanksfullmäktige.

Vad sålunda föreslagits har föranlett utskottet till erinran allenast i vad angår arvodesförhöjningen till postsparbanksfullmäktige. Sedan riksdagen nu i anledning av väckt motion beslutat hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och i vad mån fullmäktigesystemet inom statsförvaltningen och de affärsdrivande verken bör avvecklas, begränsas och bibehållas ävensom i övrigt förenklingar och besparingar på detta och närbesläktade områden må kunna vidtagas, har utskottet ansett med prövning av arvodesförhöjning till postsparbanksfullmäktige böra anstå, till dess den sålunda begärda utredningen föreligger avslutad.

Inrättande av inkassertjänster vid telegrafverket.

Av de förslag till omläggning av löneförmånerna för de befattningshavare i inkassertjänst å telegrafstationerna i Stockholm, som framlagts dels av telegrafstyrelsen dels av kommunikationsverkens lönenämnd, har departementschefen ansett sig böra förorda lönenämndens förslag. Utskottet ansluter sig till departementschefens i ärendet uttalade uppfattning och tillstyrker alltså, att vid telegrafverket inrättas en ny befattning, benämnd inkassere, med placering i 7:e lönegraden.

I motionerna I:117 och II:222 har yrkats, att postassistent vid postverket, telegrafassistent vid telegrafverket samt stationsskrivare och kontorsskrivare vid statens järnvägar måtte efter uppnådda 40 år komma i åtnjutande av visst lönetillägg. Om ock vissa billighetsskäl synas utskottet kunna anföras för ett bifall till nämnda motioner, har dock utskottet, särskilt med hänsyn till svårigheten att överblicka de konsekvenser, ett bifall till motionerna skulle kunna medföra med avseende å andra befattningshavargrupper, nu måst ställa sig avvisande till det i motionerna framställda yrkandet.

Med förmälan, att utskottet i övrigt icke haft något att erinra mot de förslag, som innefattas i förevarande proposition, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt fröken Hesselgrens motion I:270 och fröken Wellins motion II:401 och med avslag å herrar Julins och Fehrs motion I:117, herr Julins motioner I:118 och I:271 samt herr Forssellis m. fl. motion II:222,

a) dels godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 20 februari 1926 förordade grunderna för omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen framlagt förslag utfärda de övergångsbestämmelser, som vid omklassificeringens genomförande erfordras;

b) besluta, att arvodet till generaldirektören och chefen för postverket skall från och med den 1 juli 1926 utgå med ett belopp, för år räknat, av 21,000 kronor;

c) besluta med tillämpning från och med den 1 juli 1926,

att i den vid avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk fogade tjänsteförteckningen skola upptagas följande nya befattningar, nämligen

vid postverket:

i 26:e lönegraden: kamrer,

» 25:e » : postmästare av klass 1 A,

» 16:e » : stationsmästare av klass 5;

vid telegrafverket:

i 10:e lönegraden: kassör,
 » 8:e » : kassör,
 » 7:e » : inkasserare;

vid statens järnvägar:

i 25:e lönegraden: stationsinspektör av klass 1 A;
 att följande i nyssnämnda tjänsteförteckning upp-
 tagna befattningar skola erhålla nedan angivna ändrade
 benämningar, nämligen

vid postverket:

postmästare av klass 1 benämningen postmästare av
 klass 1 B,
 stationsmästare av klass 1, 2 och 3 benämningarna
 stationsmästare av klass 6, 7 respektive 8;

vid statens järnvägar:

stationsinspektör av klass 1 benämningen stations-
 inspektör av klass 1 B;
 att ur tjänsteförteckningen skola utgå följande be-
 fattningar, nämligen

vid postverket:

ur 24:e lönegraden: kamrer;

vid telegrafverket:

ur 7:e lönegraden: kassör;

d) besluta, att antalet av följande befattningar skall
 från och med den 1 juli 1926 utgöra

vid postverket:

kamrer	1
postmästare av klass 1 A	7
sekreterare i 24:e lönegraden	4
postmästare av klass 1 B	33
» » » 2	49
notarie	8;

vid telegrafverket:

telegrafkommissarie av klass 1 A	7
» » » 1 B	20
» » » 2	22;

vid statens järnvägar:

stationsinspektör av klass 1 A	4
» » » 1 B	24
» » » 2	21;

e) medgiva, att vissa postexpeditörer och förste postexpeditörer må personligen tilldelas avlöning i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen föreslagna grunder, och att vissa telegrafexpeditörer och förste telegrafexpeditörer må i lönehänseende tilldelas samma förmån;

f) bemyndiga Kungl. Maj:t att i 5 § 1 mom. av avlöningsreglementet ävensom i den vid reglementet fogade tjänsteförteckningen vidtaga de ändringar, som föranledas av riksdagens beslut beträffande befattningar vid kommunikationsverken.

Stockholm den 30 april 1926.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, Oscar Olsson, J. L. Widell, C. G. Ekman, J. Nilsson* i Malmö, *O. Bergqvist, E. J. G. Rosén, J. G. Walles, J. Jeansson, A. R. Rooth* och *Alexander Nilsson*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén, A. Wiklund, C. R. Jansson* i Falun, *S. Bengtsson* i Norup, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *J. Jönsson* i Revinge, *B. F:son Holmgren, S. J. Karlsson* i Nynäshamn, *E. G. E. Eriksson* i Stockholm och *K. S. V. Ward*.

Reservation

av herr *C. G. Ekman* beträffande vissa delar av motiveringen.

Bilaga.

Till riksdagens statsutskott.

Genom remissresolution den 12 februari 1926 har Kungl. Maj:t anbefallt kommunikationsverkens lönenämnd att, i enlighet med statsutskottets i skrivelse den 5 februari 1926 gjorda hemställan, avgiva och senast den 1 mars 1926 till utskottet överlämna yttrande över nedan angivna inom riksdagen väckta motioner, nämligen:

dels två likalydande motioner, nr 117 i första kammaren av herrar T. Julin och M. Fehr, samt nr 222 i andra kammaren av herr A. Forssell m. fl. angående avlöningsförbättring för vissa postassistenter, kontors- och stationsskrivare samt telegrafassistenter;

dels ock motionen nr 118 i första kammaren av herr T. Julin, angående vissa övergångsbestämmelser rörande löneförmåner för vid postverket den 1 juli 1925 anställd kvinnlig personal.

Enär sagda motioner avse frågor, vilka beröras i Kungl. Maj:ts proposition den 20 februari 1926, nr 184, angående omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer m. m., och därför torde komma att av riksdagen upptagas till behandling i samband med bemälda proposition, har lönenämnden vid uppdragets fullgörande ansett sig böra avvakta propositionens framläggande. Av samma anledning får lönenämnden här i ett gemensamt utlåtande behandla de olika motionerna.

I de lika lydande motionerna nr 117 i första kammaren och nr 222 i andra kammaren hemställas, att riksdagen måtte medgiva, att post-assistent, kontors- och stationsskrivare samt telegrafassistent, som tillhört eller med tillämpning av avlöningsreglementets bestämmelser om tillgodoräknande av tjänstetid kan anses hava tillhört för dem bestämd lönegrads högsta löneklass i fyra år och uppnått en levnadsålder av 40 år, skall äga att under de för uppflyttning i högre löneklass eljest gällande villkor åtnjuta lön i närmast högre löneklass inom närliggande lönegrad, såsom om denna senare löneklass tillhörde den för tjänstemannen bestämda lönegraden.

Med anledning av dessa motioner får lönenämnden anföra, att nämnden tidigare vid olika tillfällen uttalat sig rörande en ifrågasatt löneförbättring av nyss angiven innebörd för de befattningsgrupper, som i motionen avses. Till följd av remiss avgav lönenämnden sålunda den 11 juni 1924 till Kungl. Maj:t infordrat yttrande över en av trafiktjänstemännens riksförbund gjord framställning om vidtagande av åtgärder i syfte att genom ändring av gällande avlöningsreglemente eller genom provisorisk löneförbättring bereda tjänsteman, som innehade befattning såsom manlig post-expeditör (vilken befattning numera benämnes postassistent), telegraf-assistent, manlig kontorsskrivare eller stationsskrivare förbättrade löneförmåner. I berörda framställning hade i första hand föreslagits, att

ifrågavarande befattningsgrupper måtte uppflyttas från dåvarande 8:e (nuvarande 15:e) till dåvarande 9:e (nuvarande 16:e) lönegraden. Alternativt hade därjämte framställts yrkande om tilldelande åt vederbörande befattningshavare av löneförbättring enligt i huvudsak samma grunder, som förordas i nu omhandlade motionerna nr 117 och 222.

Beträffande förstberörda yrkande framhöll lönenämnden i sitt utlåtande över riksförbundets framställning bland annat, att en uppflyttning i lönegrad av ifrågavarande befattningar skulle innebära ett sönderbrytande på en viktig punkt av den för icke länge sedan efter ingående undersökningar fastställda skalan för de olika tjänstekategoriernas vid kommunikationsverken inordnande i det nya lönesystemet. Detta skulle helt visst medföra avsevärda, ehuru svårberäkneliga konsekvenser för andra befattningsgrupper, i det att en höjning av ifrågavarande tjänster komme att bli av betydelse icke blott för de tjänstekategorier, som vore närmast över- eller underställda de sålunda avsedda, utan även — såsom bland annat poststyrelsen i ett avgivet yttrande framhållit — för vissa sidoordnade befattningar. Lönenämnden ansåg sig därför icke kunna tillstyrka bifall till riksförbundets yrkande om uppflyttning av de i förbundets framställning omförmälda befattningsgrupperna till dåvarande 9:e lönegraden.

Vad anginge det av riksförbundet alternativt framställda yrkandet om tilldelande åt vederbörande befattningshavare av en extra löneklass efter viss tids tjänstgöring, syntes det lönenämnden, att i huvudsak samma omständigheter som talade mot en verklig uppflyttning i lönegrad av befattningarna i fråga, även kunde åberopas mot den sålunda föreslagna anordningen. Denna syntes dessutom ur löneteknisk synpunkt föga tilltalande och hade, såvitt lönenämnden kände, under det nya lönesystemets tid tidigare vidtagits allenast beträffande vissa kammarskrivare vid tullverket, vilka ansetts böra tillerkännas berörda förmån med hänsyn till den långa tid, varunder de varit anställda i verket före befordringen till ordinarie tjänst. På grund av vad sålunda anförts avstyrkte lönenämnden bifall även till nyssberörda av trafiktjänstemännens riksförbund framställda alternativa yrkande.

Genom beslut den 19 december 1924 fann Kungl. Maj:t förbundets framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift av den 4 november 1925 förnyade trafiktjänstemännens riksförbund sedermera sitt tidigare såsom ett särskilt alternativt framställda yrkande om tilldelande av en ytterligare löneklass åt nyssbemälda tjänstemän, vilka från och med den 1 juli 1925 tillhöra den nya 15:e lönegraden. Förbundet hemställde sålunda, att ifrågavarande tjänstemän, sedan de tillhört eller beräknats hava tillhört högsta löneklassen inom berörda lönegrad i fyra år, skulle äga att under de för uppflyttning i högre löneklass eljest föreskrivna villkor åtnjuta lön i närmast högre löneklass inom närliggande lönegrad, såsom om denna senare löneklass tillhörde den för vederbörande bestämda lönegraden.

Rörande denna hemställan åberopade lönenämnden i infortrat utlåtande den 15 december 1925 vad nämnden anført i sitt ovanberörda yttrande den 11 juni 1924. Nämnden, som därjämte hänvisade till av vederbörande verksstyrelser gjorda, avstyrkande uttalanden över riksförbundets framställning, ville särskilt betona, att nämnden ingalunda förbisägo eller underskattade betydelsen av de för befattningshavarna helt visst mycket kända olägenheter, som hänförde sig till den under depressionstiden inträffade stagnation i fråga om befordringar till högre tjänster. Liknande

olägenheter hade emellertid gjort sig gällande inom de flesta områden av statsverksamheten. Vad kommunikationsverken beträffade, syntes för övrigt den svåraste tiden i berörda avseende av allt att döma vara överständnen. Särskilt av vissa utav järnvägsstyrelsen lämnade meddelanden framginge nämligen, att åtminstone inom vissa tjänsteområden en återgång till mera normala befodringsförhållanden redan inträtt eller kunde för en nära framtid ställas i utsikt.

Vidare framhöll lönenämnden, att en av riksförbundet omförmäld, vid 1925 års riksdag beslutad löneförbättring av motsvarande innebörd för vissa lokomotiveldare icke kunde anses prejudicerande beträffande de i riksförbundets framställning omförmälda befattningsgrupperna. Lönenämnden ville för sin del understryka ett av järnvägsstyrelsen i ärendet gjort uttalande rörande den särställning med hänsyn till befodringsutsikterna, som lokomotiveldarbefattningen av kända anledningar sedan gammalt intagit och som visade sig däri, att under normala förhållanden i stort sett varje lokomotiveldare kunna paräkna att inom viss tid bliva befördrad till lokomotivförare.

Därest den av riksförbundet ifragasatta förmånen komme att tillerkännas de befattningshavare, för vilkas intressen förbundet gjort sig till tolk, skulle detta enligt lönenämndens mening medföra vittgående konsekvenser i form av liknande krav från andra befattningshavares sida, och skulle dessa krav knappast kunna avvisas genom att göra gällande, att speciella omständigheter talat för ett tillgodoseende just av de tjänstegrupper, vilkas önskemål blivit av riksförbundet framförda.

Lönenämnden hemställde därför — med avvikande mening av suppleanten Petrelius — att den av trafiktjänstemännens riksförbund gjorda framställningen icke måtte till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Enligt vad som framgår av det vid propositionen nr 184/1926 fogade utdraget av statsrådsprotokollet (sid. 58, 59), har föredragande departementschefen förklarat sig ej finna anledning att framlägga förslag i nu omhandlade fråga. Vid sådant förhållande och då enligt lönenämndens mening några nya omständigheter icke tillkommit till stöd för den ifrågasatta löneförbättringen för postassistenter m. fl. befattningshavare i nuvarande 15:e lönegraden, kan lönenämnden här huvudsakligen inskränka sig till att såsom yttrande över förevarande motioner nr 117 och 222 åberopa vad nämnden anfört i sina ovanberörda utlåtanden den 11 juni 1924 och den 15 december 1925.

I nämnda motioner hava emellertid lämnats en del uppgifter till belysande av de avlöningsförhöjningar, som vid den år 1919 beslutade löne regleringen tillkommit, å ena sidan, nu ifrågavarande befattningar inom den nya 15:e lönegraden och, å andra sidan, en del befattningsgrupper inom andra, mer eller mindre närliggande lönegrader. Då dessa uppgifter, på grund av att de allenast avse ökningen i slutavlöning å billigaste ort, enligt lönenämndens mening giva en alltför ensidig bild av löne regleringens verkliga innebörd för olika tjänstekategorier, anser sig lönenämnden här böra komplettera desamma genom meddelande av en tablå över den löneökning (liksom i motionerna med bortseende från dyrtidstillägg), som dels i lägsta och dels i högsta löneklassen inom vederbörande lönegrader samt å såväl billigaste som dyraste ort tillkommit befattningshavarna inom de i motionerna angivna tjänstegrupperna.

Denna löneökning utgör:

Befattning:	Å billigaste ort		Å dyraste ort	
	begynnelse- lön	slutlön	begynnelse- lön	slutlön
	kronor	kronor	kronor	kronor
för stationskarl m. fl.	315	345	500	599
» vagnskötare, maskin- och pannskötare	345	285	551	545
» lokomotiveldare m. fl.	465	435	707	731
» stationsförman m. fl.	585	405	863	707
» stallförman m. fl.	495	405	758	707
» tågmästare m. fl.	465	405	755	819
» lokomotivförare och maskinist	765	465	1,127	1,011
» verkstadsmästare	795	825	1,275	1,341
» vagnmästare och ledningsmästare	795	465	1,275	1,041
» stationsskrivare m. fl.	930	240	1,410	876
» lokomotivmästare	645	405	1,101	1,113
» förste stationsskrivare och bokhållare	720	480	1,152	960
» underinspektör m. fl.	540	480	1,008	1,112
» byråassistent m. fl.	480	540	960	1,268

Av ovanstående tablå framgår, att de av motionärerna lämnade uppgifterna angående löneökningen i slutavlönning å billigaste ort icke ensamma kunna läggas till grund för ett bedömande av den erhållna löneförbättringen, utan att hänsyn även måste tagas till begynnelselönen och förhållandena å dyrorterna, varvid ökningen för de i motionerna avsedda befattningarna, såsom tabellen utvisar, ställer sig väsentligt gynnsammare. Det må därjämte framhållas, att av ifrågavarande befattningshavare i 15:e lönegraden endast en eller annan enstaka tjänsteman torde vara stationerad å ort, tillhörande den billigaste ortgruppen.

Lönenämnden övergår härefter till motionen nr 118 i första kammaren, vari hemställes, att riksdagen må medgiva utfärdande av övergångsbestämmelser avseende vid postverket den 1 juli 1925 anställd kvinnlig personal och innefattande att postexpeditör och förste postexpeditör må, så länge de kvarstå i innehavande befattning, äga uppbära lön i respektive 15:e och 16:e lönegraden, att extra ordinarie postexpeditör och postexpeditörsaspirant må vid anställning som ordinarie postexpeditör berättigas uppbära lön i 15:e lönegraden, samt att postexpeditör, extra ordinarie postexpeditör och postexpeditörsaspirant må, därest hon framdeles vinner anställning såsom förste postexpeditör, vara berättigad uppbära lön i 16:e lönegraden.

Rörande uppkomsten och utvecklingen av frågan om förbättring av löneförmånerna för här avsedda befattningshavare tillåter sig lönenämnden hänvisa till den utförliga redogörelse härutinnan, vilken meddelats i propositionen nr 184/1926, sid. 39—46.

Vad i föreliggande motion nr 118 anförts har icke givit lönenämnden anledning att frångå den uppfattning, åt vilken lönenämnden givit uttryck i sitt den 4 december 1925 avlämnade, i propositionen återgivna utlåtande över en av poststyrelsen gjord framställning rörande vissa över-

gångsanordningar beträffande avlöningsförmånerna för kvinnliga befattningshavare inom postexpeditörs- och förste postexpeditörsgraderna. Såsom yttrande i anledning av nu förevarande motion får lönenämnden därför åberopa sitt berörda utlåtande, vilket, med uteslutande allenast av ingress och yrkande, återfinnes å sid. 42—45 i propositionen.

I sagda yttrande föreslog lönenämnden — dock med avvikande mening av ledamöterna N. A. Nilsson och P. Nilsson — på anförda skäl, att följande ändringar måtte vidtagas i den vid avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk fogade tjänsteförteckningen, nämligen: att de nu i 11:e lönegraden under respektive postverket och telegrafverket inordnade befattningarna postexpeditör och telegrafexpeditör i stället uppfördes i 12:e lönegraden; att de i 12:e lönegraden under samma verk inordnade befattningarna förste postexpeditör och förste telegrafexpeditör i stället uppfördes i 13:e lönegraden, samt att i 11:e lönegraden under postverket infördes befattningen kansliskrivare.

Genom de övergångsbestämmelser, som meddelats i anledning av de från och med den 1 juli 1925 gällande ändringarna i avlöningsreglementet den 19 juni 1919, hava de kvinnliga befattningshavare, vilka före den 1 juli 1925 innehade anställning vid postverket inom här ifrågavarande tjänstegrupper, enligt lönenämndens mening blivit tillgodosedda i all den utsträckning, som kan anses skäligen, och hava härvid följts de regler, som i allmänhet pläga tillämpas vid löneregleringar eller vid övergång till förändrade avlöningsbestämmelser. Såsom lönenämnden i utlåtandet den 4 december 1925 framhållit, synes det nämnden mindre lämpligt, att ett antal befattningshavare inom vissa tjänstegrupper, utan att detta nödvändiggjordes av vederbörandes rätt att vara tryggad mot löneminskning vid övergång till den nya lönestaten, skulle komma att allt framgent, så länge de kvarstode i innehavande befattning, till följd av en särskild övergångsanordning intaga en förmånligare löneställning än den, som i avlöningsreglementet blivit för vederbörande tjänstekategorier bestämd. Lika litet anser sig lönenämnden kunna förorda bifall till de i motionen framställda yrkandena därom att nuvarande ordinarie eller icke-ordinarie befattningshavare inom ifrågavarande tjänstegrupper skulle äga att vid framtida befordran till ordinarie tjänst såsom förste postexpeditör, respektive postexpeditör äga att åtnjuta avlöning enligt de i motionen angivna grunderna. Den av lönenämnden föreslagna, definitiva uppflyttningen i lönegrad av här omhandlade befattningar torde — även oavsett att densamma i och för sig lära få anses tillräckligt motiverad — erbjuda åtskilliga såväl sakliga som lönetekniska fördelar i jämförelse med de av motionären ifrågasatta anordningarna eller andra, liknande förslag till förbättrande övergångsvis av löneställningen för vissa av de befattningshavare, om vilka nu är fråga.

Lönenämnden anser sig på grund av vad här ovan anförts böra avstyrka bifall till de i statsutskottets skrivelse den 5 februari 1926 omfördälda motionerna.

I behandlingen av detta ärende hava deltagit undertecknad, lönenämndens ordförande, samt ledamöterna N. A. Nilsson, P. Nilsson, Hamilton, Eriksson, Wallin och Gärde.

Stockholm den 2 mars 1926.

CARL EKMAN.

Gudmund Silfverstolpe.